

Vilniaus universitetas

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS IR MEDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

KAROLINA MIKOLIŪNAITĖ

II kurso studentė

**PREZIDENTINĖS LYDERYSTĖS KONSTRAVIMAS POLITINĖS KOMUNIKACIJOS
PROCESE: GITANO NAUSĖDOS ATVEJO ANALIZĖ**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: Jūratė Kavaliauskaitė

Vilnius, 2022

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....

(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas Prezidentinės lyderystės konstravimas politinės komunikacijos procese: Gitano Nausėdos atvejo analizė:

1. Atliktas mano pačios ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Vardas, pavardė

(parašas)

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Mikoliūnaitė K. Prezidentinės lyderystės konstravimas politinės komunikacijos procese: Gitano Nausėdos atvejo analizė: Politikos mokslų specialybės magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė J. Kavaliauskaitė. – V., 2022, – 62 p.

Reikšminiai žodžiai: lyderystė, lyderis, prezidentas, Gitanas Nausėda, prezidentinė lyderystė, politinė komunikacija, vaidmuo, vaidmens atlikimas.

Šiame darbe nagrinėjamas Lietuvos prezidento Gitano Nausėdos vaidmens atlikimas (per E. Goffmano dramaturgijos modelio prizmę) politinės komunikacijos procese siekiant apibrėžti jo lyderystę. Teorinėje darbo dalyje apžvelgiamas prezidento ir lyderystės bei prezidento ir politinės komunikacijos santykis, ieškoma elementų, iš kurių susideda lyderystė ir apibrėžiama, kas yra prezidentas lyderis.

Praktinėje darbo dalyje pristatomas ir atliekamas empirinis tyrimas, kuriame analizuojama, kokią lyderystę prezidento socialiniame tinkle „Facebook“ patalpintuose vaizdo įrašuose konstruoja prezidentas G. Nausėda. Tyrimui atlikti naudojama multimodalinė diskurso analizės prieiga ir E. Goffmano dramaturgijos modelio įkvėptas J. Charteris-Black lyderystės komunikacijos modelis.

TURINYS

ĮVADAS	6
1. PREZIDENTAS IR LYDERYSTĖ	10
1.1 Prezidentinė lyderystė: apibrėžties problematika, bruožai, pavyzdžiai.....	10
1.2 Lyderio vaidmens atlikimas ir viešas pasirodymas	12
2. PREZIDENTO POLITINĖ KOMUNIKACIJA	17
2.1 Prezidento ir politinės komunikacijos santykis bei raiška.....	17
2.2 Verbalinė ir neverbalinė komunikacija	19
2.3 Prezidento komunikacija socialiniuose tinkluose.....	22
3. PREZIDENTO G. NAUSĖDOS LYDERYSTĖS ANALIZĖ.....	24
3.1 Tyrimo metodologija ir metodai.....	24
3.2 G. Nausėdos „Facebook“ publikuotų vaizdo įrašų analizė	26
3.3 Tyrimo išvados	42
IŠVADOS	49
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	51
Summary.....	61

ĮVADAS

„Visas pasaulis yra scena./ Ir visi vyrai, ir moterys tik aktoriai¹.“ Šią ištrauką iš V. Šekspyro pjesės „Kaip jums patinka“ (angl. „*As You Like It*“) galime interpretuoti realiame gyvenime. Juk žmonės skirtingose situacijose elgiasi vis kitaip – taip, kaip pridera pagal visuomenės normas, apsupti atitinkamų dekoracijų ir reikiamai apsirengę nuolatos yra stebimi kitų. E. Goffmanas, teatro modelį ir jam būdingas sąvokas pritaikęs socialinių institutų analizei, teigia, kad asmuo atlikdamas vis kitą vaidmenį kuria save ir įgauna tapatybę. Dėl to žmogus yra tai, kas jis yra visuomenės akyse². Pažymima, kad šiame darbe frazė atlieka vaidinimą/ vaidmenį/ performansą (angl. *performance*) suprantama per E. Goffmano dramaturgijos modelio, kuris išsamiau pristatomas teorinėje darbo dalyje, prizmę.

Neišvengiamai sąsajų randama tarp teatro ir politikos, kur politikai prilyginami aktoriams, o rinkėjai – auditorijai. M. Edelmanas politinio spektaklio teorijoje politikų skleidžiamas naujienas interpretuoja kaip reportažų spektaklį, kuriame nuolatos konstruojamos ir rekonstruojamos socialinės problemos, krizės, priešai ir lyderiai³.

Pastaraisiais metais pastebimas ypatingai suaktyvėjęs tyrėjų susidomėjimas ir išaugęs mokslinių publikacijų apie politinę lyderystę skaičius. Pastarojo meto lyderystės tyrimų raida lyderystę traktuoja kaip kolektyvines lyderių ir pasekėjų pastangas – kaip bendrai kuriamą, paskirstytą ir atsirandantį reiškinių, labai priklausančių nuo situacijos ir konteksto⁴. Be to, laikomasi minties, kad būti lyderiu – galima išmokti⁵. Nors politinės lyderystės studijos įgijo naują ir precedento neturintį ryškų statusą tarptautiniame politikos moksle, JAV lyderystės studijos niekada nebuvo išėjusios iš mados. Tai ypač pasakytina apie itin specializuotą prezidentinę lyderystę⁶, kuri šiame darbe taip pat suprantama, kaip atsirandanti iš socialinės sąveikos ir yra paskirstoma tarp kelių veikėjų⁷.

Politikų lyderystė praktikuojama ir įtvirtinama per veikimą – veiksmus ir kalbą, todėl viešas pasirodymas ir politinė komunikacija yra būtini lyderystei įsteigti. Anot B. Junquero ir E. Fernándezo, atlikusių politinių lyderių savybių ir komunikacinių gebėjimų literatūros apžvalgą, kalbos ir politiniai pasisakymai yra svarbiausia sėkmės lydimo lyderio savybė. J. Charteris-Black lyderystės tyrimai atskleidė, kad visose politinėse sistemose kalba yra tai, per ką lyderiai legitimuoja savo lyderystę.

¹ William Shakespeare, *As You like It* (New York: Modern Library, 2010), 107.

² Erving Goffman, *Sąveikos pateikimas kasdieniame gyvenime* (Vilnius: Vaga, 2000), 9.

³ Murray Jacob Edelman, *Politinio spektaklio konstravimas* (Vilnius: Eugrimas, 2002), 9.

⁴ Johan Alvehus, „Emergent, distributed, and orchestrated: Understanding leadership through frame analysis“ *Leadership* (London, England) 15, No. 5 (2019): 536.

⁵ Ludger Helms, *Comparative Political Leadership* (London: Palgrave MacMillan, 2012), 142-143.

⁶ Ludger Helms, *Comparative Political Leadership* (London: Palgrave MacMillan, 2012), 2.

⁷ Johan Alvehus, „Emergent, distributed, and orchestrated: Understanding leadership through frame analysis“ *Leadership*, 15, No. 5, (2019): 536.

Autorius antrina, kad verbaliniai būdai yra tik viena iš lyderystės dizaino dalių. Analizuojant lyderį svarbu atkreipti dėmesį ir į jo neverbalinę kalbą: fizinę išvaizdą, aprangą, kūno kalbą, artefaktus⁸.

Prezidentai – labai dažna tyrėjų domėjimosi sritis, tačiau dažniausiai politikos moksluose prezidentinė lyderystė tyrinėjama per santykį su kitomis institucijomis. Tyrėjai daug dėmesio skiria Konstitucijoje ar kituose šalies įstatymuose apibrėžtų prezidento funkcijų analizei. Dar 2004 m. R. Lopata ir A. Matonis studijoje „Prezidento suktukas“ nagrinėjo prezidento R. Pakso 2003-ųjų metų valdymo krizę daugiausiai dėmesio skirdami politinei terpei, socialiniam klimatui, tarptautinei reakcijai, visuomenės nuotaikoms⁹. L. Bielinis analizavo D. Grybauskaitės prezidentavimą, ryšius su politinėmis partijomis¹⁰, vėliau dekonstravo jos įvaizdį ir kalbėjimo stilių¹¹. T. Janeliūnas nagrinėjo prezidentės D. Grybauskaitės įtaką Lietuvos užsienio politikos formavimui¹². 2019 m., kai D. Grybauskaitė baigė antrą kadenciją prezidentės Spaudos tarnybos vadovė ir vyriausioji patarėja viešųjų ryšių ir komunikacijos klausimais D. Ulbinaitė knygoje „Nustokim krūpčiot“ atskleidė ne tik politinio gyvenimo užkulsius, bet ir daugiau detalių apie kasdienį prezidentės gyvenimą¹³. M. Jastramskis knygoje „Mums reikia vado?: prezidento institucija nuo Landsbergio iki Nausėdos“ skaitytojus supažindina su Lietuvos prezidento institucijos užkulisiais, dėmesį skirdamas visų šalies prezidentų veiklos analizei¹⁴.

Prezidentų kalbos analizuojamos labai dažnai įvairiais aspektais jau ne vieną dešimtmetį. Pavyzdžiui, R. Matkevičienė nagrinėjo keturių Lietuvos prezidentų (A. M. Brazausko, V. Adamkaus, R. Pakso ir D. Grybauskaitės) rizikos komunikaciją inauguracinėse kalbose. V. Černiakova ir J. Grigaliūnienė tyrinėjo dviejų prezidentų – B. Obamos ir D. Grybauskaitės – inauguracines kalbas bei metinius pranešimus daugiausiai dėmesio skiriant jų kalbų raktažodžiams. Ypatingai populiarios politikų komunikacijos socialiniuose tinkluose analizės. A. Šuminas domėjosi, kaip dar 2009 m. 7 kandidatai į prezidentus (A. Butkevičius, L. Graužinienė, D. Grybauskaitė, Č. Jezerkas, K. D. Prunskienė, V. Mazuronis, V. Tomaševskis) politinėje komunikacijoje išnaudojo socialinius tinklus¹⁵. Panašus tyrimas buvo atliktas 2016 m. analizuojant kandidatų į JAV prezidentus komunikaciją socialiniuose tinkluose. Pastebėta, kad juose politikai su rinkėjais bendrauja familiariau

⁸ Giedrė Vaičekauskienė, „Politinio lyderio retorika: nuo Senovinės Agoros iki elektroninės demokratijos“ *Informacijos mokslai*, 81, (2018): 152.

⁹ Raimundas Lopata ir Audrius Matonis, *Prezidento suktukas* (Vilnius: Versus Aureus, 2004).

¹⁰ Lauras Bielinis, *Prezidentė* (Kaunas: Knygius, 2011).

¹¹ Lauras Bielinis, *Prezidentė. Antra knyga* (Kaunas: Knygius, 2013).

¹² Tomas Janeliūnas, *D. Grybauskaitės doktrina: Lietuvos užsienio politikos kaita 2009-2019 m.*, (Vilnius: Eugrimas, 2019).

¹³ Daiva Ulbinaitė, *Nustokim krūpčiot: Prezidentė Dalia Grybauskaitė*, (Vilnius: Tyto alba: 2019).

¹⁴ Mažvydas Jastramskis, *Mums reikia vado?: prezidento institucija nuo Landsbergio iki Nausėdos* (Vilnius: Baltos Lankos: 2021).

¹⁵ Andrius Šuminas, Šuminas, Andrius. „Politinė komunikacija socialinių tinklų svetainėse“ *Informacijos mokslai*, 51, (2009): 31-32.

nei duodami interviu žurnalistams¹⁶. Skiriasi ir informacijos turinys. Neretai socialiniuose tinkluose politikai dalinasi sau palankia, kruopščiai atrinkta informacija ir siekia sukurti pozityvų įspūdį apie save. Kalba perduodami, realizuojami tam tikri politiniai tikslai ir kuriama jų lyderystė¹⁷.

Politinė komunikacija neatsietina nuo lyderių ypatingai krizinėse situacijose. Per pirmąją koronaviruso pandemijos bangą Lietuvoje pasigęsta prezidento G. Nausėdos aktyvumo ir lyderystės viešajame gyvenime¹⁸. Apie trečius prezidento kadencijos metus einantį G. Nausėdą žiniasklaidoje kone kasdien pasirodo įvairios žinutės, straipsniai, reportažai, apžvalginiai interviu su ekspertais, tačiau mokslinių tekstų, kuriuose dėmesys būtų skirtas dabartiniam šalies prezidentui ir jo lyderystei – nėra itin daug. Galėtume išskirti A. Park, kurios pagrindinis užsienio politikos studijų tyrimų objektas yra politiniai lyderiai¹⁹. Straipsnyje „Lithuania: President Nausėda, COVID-19, and Debates About Presidential Leadership“ autorė analizavo G. Nausėdos pirmuosius prezidentavimo metus, kuriuose pristigo prezidento lyderystės²⁰. G. Nausėdos pergalė Prezidento rinkimuose įdomus atvejis tirti, nes aukščiausią postą šalyje jis užėmė neturėjęs jokios politinės patirties. Paskutinius 18 metų dirbo SEB banke. Paskutinės užimtos pareigos – vyriausiojo ekonomisto, prezidento patarėjo²¹.

Atlikus literatūros apžvalgą pasigęsta analizės, kurioje prezidento (ir dar be politinio darbo patirties) lyderystė būtų tirta per viešą pasirodymą ir politinę komunikaciją. Dėl šios priežasties šiame magistriniame darbe analizuojama prezidento politinė komunikacija per multimodalinės diskurso analizės priegią siekiant atsakyti į **klausimą** – kokią lyderystę politinės komunikacijos procese konstruoja prezidentas G. Nausėda?

Darbo **tikslas** – atlikus prezidento G. Nausėdos politinės komunikacijos analizę, apibrėžti jo konstruojamą lyderystę.

Darbo **uždaviniai**:

1. Apsibrėžus prezidento lyderio terminą įvardyti lyderystės dedamąsias;
2. Nurodžius prezidento lyderio ryšį su viešu pasirodymu ir išskyrus jo elementus, apibrėžti prezidento ir politinės komunikacijos santykį bei būdus;

¹⁶ Daniel Kreiss, Regina G. Lawrence ir Shannon C McGregor, „In Their Own Words: Political Practitioner Accounts of Candidates, Audiences, Affordances, Genres, and Timing in Strategic Social Media Use“, *Political Communication*, No. 35.1, (2018): 8-31.

¹⁷ Lauras Bielinis, „Lingvistiniai politinės komunikacijos supratimo aspektai“ *Respectus Philologicus*, No. 2, (2002): p. 53.

¹⁸ Roberta Tracevičiūtė, „Prezidentiniai G. Nausėdos metai: kodėl treptelėjimas koja neišgąsdino valdančiųjų ir „berniuko klaida“, 15min, paskelbta 2020 m. gegužės 26 d., <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/prezidentiniai-g-nausedos-metai-kodel-treptelejimas-koja-neisgasdino-valdanciuju-ir-berniuko-klaida-56-1322804>.

¹⁹ Aušra Park, „Starting from scratch: the role or leadership in the foreign policymaking of the Baltic States, 1991-1999“ *East European Quarterly*, 39, No. 2 (2005): 229.

²⁰ Aušra Park, „Lithuania: President Nausėda, Covid-19, and Debates About Presidential Leadership“, presidential-power, paskelbta 2020 m. liepos 5 d., <https://presidential-power.net/?p=11225>.

²¹ Lukas Blekaitis, „Nausėda baigia darbą SEB banke“, DELFI, paskelbta 2018 m. rugsėjo 7 d., <https://www.delfi.lt/verslas/verslas/nauseda-baigia-darba-seb-banke.d?id=79001765>.

3. Naudojant multimodalinės diskurso analizės priegą atlikti G. Nausėdos „Facebook“ paskyroje publikuotų vaizdo įrašų analizę;
4. Atlikus tyrimą remiantis E. Goffmano dramaturgijos teorija nurodyti, kaip G. Nausėda atlieka prezidento vaidmenį;
5. Remiantis J. Charteris-Black lyderystės komunikacijos modeliu išsiaiškinti, kaip politinės komunikacijos procese prezidentas G. Nausėda konstruoja savo lyderystę ir ją apibūdinti.

Darbo **struktūra**: darbą sudaro trys skyriai, turintys po kelis poskyrius. Teorinė dalis išskirta į du skyrius. Pirmajame kalbama apie lyderystę, jos konstravimą, viešą pasirodymą ir šių elementų tarpusavio santykį, antrame – apie lyderystės ir politinės komunikacijos ryšį. Paskutiniame skyriuje pristatoma tyrimo metodologija, atliekamas tyrimas ir aprašomos tyrimo išvados. Pabaigoje pateikiamos visą magistro darbą apibendrinančios išvados bei literatūros ir šaltinių sąrašas.

1. PREZIDENTAS IR LYDERYSTĖ

Pirmoje darbo dalyje pristatoma, kaip skirtingi autoriai apibrėžia lyderystės ir prezidentinės lyderystės terminus. Remiantis E. Goffmano dramaturgijos teorija aptariamas lyderio vaidmens atlikimo procesas ir įvardijami būtini viešo pasirodymo komponentai bei pristatomas J. Charteris-Black lyderystės komunikacijos modelis.

1.1 Prezidentinė lyderystė: apibrėžties problematika, bruožai, pavyzdžiai

Lyderystės termino aiškinimų kaip ir lyderystės teorijų, stilių, skirstymų yra itin daug. Lyderiai gali atsirasti bet kokio tipo socialinėje grupėje – politikos, verslo, švietimo, karo, religijos, laisvalaikio – ar kultūroje, ar visuomenėje²².

Lyderystės teorijos pagrindus politikos mokslų ir viešojo administravimo disciplinose įtvirtino J. M. Burnsas. Anot jo, lyderis yra asmuo, veikiantis kartu su sekėjais ir atitinkantis jų vertybes, motyvus. Lyderystės terminą autorius aiškina kaip tarpusavio ryšį, kuris lyderiams ir sekėjams leidžia dalyvauti bendroje veikloje²³. Nors mokslininkai vieningai nesutaria ir dėl prezidentinės lyderystės termino sampratos, visgi sutinkama, kad lyderiu valstybės vadovu būti neįmanoma be pasekėjų²⁴. T. L. Price ir J. T. Wren knygoje „The values of presidential leadership“ teigia, kad prezidentinė lyderystė yra kolektyvinė veikla, nes suburbia žmonės siekti to, kas jiems atrodo vertinga²⁵. S. Skowronek pabrėžia kontekstinių veiksmų svarbą, dėl to prezidentinei lyderystei apibrėžti svarbi tuometinė politinė situacija²⁶. Pagrindinė jo įžvalga, kad situacijos, su kuriomis susiduria prezidentai, kartojasi skirtingais istoriniais laikotarpiais ir tikėtina, kad jos bus panašios savo iššūkiais ir padariniais. Pavyzdžiui, autorius daug panašumų išvelgia tarp JAV prezidentų: R. Reigano ir A. Linkolno bei F. D. Roosvelto arba tarp J. Carterio, F. Pierce'o ir H. Hooverio.²⁷ Autorius atmata idėją, kad instituciniai ištekliai yra svarbiausias sėkmingos prezidentinės lyderystės veiksnys argumentuodamas, jog rezultatai priklauso ir nuo turimo autoriteto bei pokyčių užtikrinimo²⁸. Autoritetą S. Skowronek aiškina kaip lūkesčius, kurie supa valdžią tam tikru momentu ir suvokimą, ką prezidentui reikia daryti siekiant juos patesinti²⁹. Prezidentinė lyderystė neatsiejama

²² Jonathan Charteris-Black, *The Communication of Leadership. The Design of Leadership Style* (London: Routledge, 2007), 4.

²³ Giedrė Vaičekauskienė, „Politinio lyderio retorika: nuo Senovinės Agoros iki elektroninės demokratijos“, *Informacijos mokslai*, 81, (2018): 152.

²⁴ Jeffrey E. Cohen, *Presidential Leadership in Public Opinion* (New York: Cambridge University Press, 2015), 6.

²⁵ Terry L. Price ir J. Thomas Wren, *The values of presidential leadership* (New York: Palgrave Macmillan, 2007), 3.

²⁶ Robert Eglie, *Studying Political Leadership. Foundations and contending accounts* (New York: Palgrave Macmillan, 2015), 147.

²⁷ Eglie, 150.

²⁸ Eglie, 147.

²⁹ Eglie, 148.

nuo legitimumo (valdžios pripažinimo). Lyderystės legitimumas ir lyderio tapatybės suteikimas yra socialiai sukonstruotas procesas, kuris turi pasekmių lyderiui ir lyderystei plačiąja prasme. Esminiai kriterijai, kuriais remdamasi auditorija individą suvokia kaip lyderį, yra susižavėjimas, pagarba, įtvirtintas autoritetas veikti ir atpažįstamumas kaip legitimaus lyderio³⁰. Visuomenės nuomone, lyderystė yra ypatingai svarbi viešajame sektoriuje dirbantiems vadovams – prezidentams ir premjerams –, nes jie atsakingi už bendrą valdžios kryptį. Visuomenė nori lyderystės tose politikos srityse, kurios jai rūpi labiausiai, todėl tikisi atitinkamų viešų pasisakymų³¹. Kai asmenys išrenkami arba paskiriami į tam tikras pareigas viešajame sektoriuje, jie turėtų veikti kaip lyderiai, net jei tai nėra jų prigimtis. Pavyzdžiui, asmenys, iš kurių galbūt nebuvo tikimasi, kad jie taps reikšmingais prezidentais, tokiais tampa išmokę efektyviai atlikti vaidmenį. Tarkime, kai H. Trumanas kandidavo į viceprezidentus mažai kas tikėjosi, kad jis gali tapti efektyviu ir reikšmingu politiniu lyderiu³².

Kaip jau užsiminta, prezidentų lyderystė, ypatingai JAV prezidentų, yra itin mėgstama tyrėjų tema. J. S. Nye'as Jr. knygoje „Presidential Leadership and the Creation of the American Era“ nagrinėjo aštuonių JAV prezidentų lyderystę per JAV kaip pasaulio supervalstybės kūrimąsi XX amžiuje. Jis apibendrina, kad šalies vadovų lyderystė buvo svarbi kuriant JAV viršenybę. Tokią mintį autorius grindžia faktais. Tarkime, XX a. pradžioje JAV sukūrė maždaug ketvirtadalį pasaulio produkcijos, valstybės galią sustiprino Pirmasis pasaulinis karas, o amžiaus pabaigoje JAV pirmenybė vėl išaugo griuvus Sovietų Sąjungai³³. Didelę reikšmę šioje srityje turėjo 1972 m. pirmą kartą pasirodžiusi J. D. Barberio knyga „The Presidential Character: Predicting Performance in the White House“, kurioje autorius analizavo JAV prezidentus kaip individualias personas nemažai dėmesio skirdamas Voltergeito skandale atsidūrusiam R. Niksonui³⁴. Tačiau S. Skowronek, kaip ir dauguma kitų tyrėjų, teigia, kad 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykiai pakeitė viską, o pirmiausia – prezidentinę lyderystę³⁵. Tuometinis JAV prezidentas G. W. Bušas pasinaudojo krize – jis sutvirtino prezidentūros vykdomąją galią ir įsiveržė į Iraką³⁶. Nemažai mokslininkų dėmesio sulaukė ir buvęs JAV prezidentas D. Trumpas, kurio lyderystę per COVID-19 pandemiją tyrė Paul E. Rutledge. Anot autoriaus, D. Trumpo požiūris ir administracinės valstybės valdymas turėjo didžiulį poveikį federaliniam atsakui į COVID-19 pandemiją. D. Trumpas ilgai menkino koronaviruso grėsmę,

³⁰ Valerie Stead, Carole Elliott, Rita A. Gardiner, „Leadership legitimacy and the mobilization of capital(s): Disrupting politics and reproducing heteronormativity“, *Leadership*, 17, No. 6, (2021): 698.

³¹ Ludger Helms, *Comparative Political Leadership* (London: Palgrave MacMillan, 2012), 25.

³² Ludger Helms, *Comparative Political Leadership* (London: Palgrave MacMillan, 2012), 26

³³ Joseph S. Nye Jr., *Presidential Leadership and the Creation of the American Era* (United Kingdom: Princeton University press, 2013), 1-16.

³⁴ George R. Goethals, „Presidential leadership“, *Annual Review of Psychology*, 56, No.1, (2005): 557- 559.

³⁵ Stephen Skowronek, *The Politics Presidents Make: Leadership from John Adams to George Bush*. Cambridge (London: The Belknap Press of Harvard Univ. Press, 1994), IX.

³⁶ Joseph S. Nye Jr., „Transformational and transactional presidents“, *Leadership*, 10, No. 1, (2014): 121.

ignoravo Pasaulio sveikatos apsaugos įspėjimus, nepastebėjo Centrinės žvalgybos vadybos perspėjimų apie galimus kataklizminius pandemijos padarinius JAV, ignoravo savo patarėjo ekonomikos klausimais P. Navarro parengtą atmintinę, įspėjančią apie baisias galimo viruso protrūkio pasekmes, nesiklausė ir kitų patarėjų, ekspertų, mokslininkų nuomonės. Galiausiai tai atvedė ne tik prie sveikatos, bet ir ekonomikos krizės³⁷.

Apie Lietuvos prezidentų lyderystę atskirų mokslinių tekstų ar knygų nėra itin daug. Iš naujausių tyrimų galėtume paminėti A. Park straipsnį, kuriame autorė analizavo pirmuosius G. Nausėdos prezidentavimo metus ir jo lyderystę užklupus koronaviruso krizei³⁸. Panašiai apie G. Nausėdą naujausioje knygoje „Mums reikia vado?“ rašė M. Jastramskis³⁹. Tiesa, knygoje dėmesys skirtas ir kitiems buvusiems šalies prezidentams. Apskritai Lietuvos prezidentų lyderystės analizės sulaukia mažai tyrėjų dėmesio.

Apibendrinant, šiame darbe laikomasi minties, kad užimant aukščiausią postą šalyje lyderystė yra labai svarbi bei teigiama, kad **prezidentas lyderis** yra valstybės vadovas, santykiyje su auditorija konstruojantis lyderystę. Prezidentai lyderiai veikia kartu su rinkėjais, pagal jų vertybes ir įsitikinimus, jie yra visuomenę suvienijanti ir telkianti jėga, legitimus autoritetas, kurio nuomonė ir pasisakymai turi didelę reikšmę valstybės ir piliečių gyvenimui.

1.2 Lyderio vaidmens atlikimas ir viešas pasirodymas

Jau išsiaiškinta, kad lyderystė kuriama sąveikoje su auditorija – rinkėjais. Toliau detalizuojama, kaip tai daroma per viešą pasirodymą remiantis E. Goffmano dramaturgijos teorija.

E. Goffmanas knygoje „Savęs pateikimas kasdieniniame gyvenime“ aiškina dramaturgijos teorijos koncepciją. Autorius teatro modelį ir jam būdingas sąvokas pritaiko analizuodamas įvairius socialinius institutus (vietas, aiškiai apribotas suvokimo barjerų, kur reguliariai vyksta kokia nors konkreti veikla). Pasak jo, neretai su scenos amatu ir scenos valdymu susijusios problemos yra trivalios, tačiau pakankamai bendros ir bet kur sutinkamos socialiniame gyvenime.

Konkrečią individo (a.k.a. *atlikėjo*) veiklą tam tikroje situacijoje, galinčią daryti įtaką kitiems dalyviams, autorius vadina vaidinimu (angl. *performance*). Kitus dalyvius jis įvardija: auditoriją, žiūrovus arba bendradalyvius. Tam tikro veiksmo padarymas vaidmens atlikimo metu vadinamas vaidmeniu⁴⁰. Kiekvienas individas atlikdamas tam tikrą vaidmenį dažniausiai siekia tą padaryti gerai, kad auditorija juo patiktų. Taip kuriam įspūdis ir realybė, kuria mes tikime⁴¹. Pastebėta, kad atlikėjas

³⁷ Paul E. Rutledge, „Trump, COVID-19, and the War on Expertise. American review of public administration“, *American Review of Public Administration*, 50, No. 6-7, (2020): 506-507.

³⁸ Aušra Park, „Lithuania: President Nausėda, Covid-19, and Debates About Presidential Leadership“, presidential-power, paskelbta 2020 m. liepos 5 d., <https://presidential-power.net/?p=11225>.

³⁹ Mažvydas Jastramskis, *Mums reikia vado?: prezidento institucija nuo Landsbergio iki Nausėdos* (Vilnius: Baltos Lankos: 2021).

⁴⁰ Erving Goffman, *Savęs pateikimas kasdieniniame gyvenime* (Vilnius: Vaga, 2000), 26.

⁴¹ Goffman, 28, 264.

labai dažnai vaidinimo metu išreiškia ne savo paties savybes, o vykdomos užduoties charakteristikas. Pavyzdžiui, bet kokios srities personalas pagyvina savo raiškos manierą įvairiais judesiais, kurie liudija įgudimą, vientisumą. Pastebėta, kad individas neretai pasitelkia asmeninį fasadą ir tam, kad jo išvaizda, raiškos būdas padėtų kurti vaizdą scenoje⁴². Atkreipiamas dėmesys, kad vieną vaidinimą gali atlikti ir keli žmonės. Grupę, kurie kartu bendradarbiauja inscenizuodami tą patį pasirodymą, autorius vadina *komanda*⁴³. Jie kartu siekia išsaugoti konkrečiai apibrėžtų situacijų stabilumą. Vaidinimą žiūrinti auditorija supranta vaidinančiųjų ryšį⁴⁴. Pavyzdžiui, valstybės vadovams atliekant prezidento vaidmenį neretai kartu bendradarbiauja jų žmonos – pirmosios ponios. Jos be kitą ko daro įtaką tolimesniems prezidento sprendimams ir pasirinkimams⁴⁵.

E. Goffmanas skiria dvi aplinkos dalis (regionus): *fasadą* ir *užkulisius*. Regiono sąvoką autorius supranta kaip bet kokią vietą, kuri yra apribota suvokimo barjeru⁴⁶. Fasado regione individai ar individų grupė kitiems žmonėms save pristato kiekvieną kartą kitaip, priklausant nuo esamos situacijos ir šalia esančių kitų žmonių. E. Goffmano terminais kalbant, atlikėjas ar atlikėjų grupė skirtingoms auditorijoms fasado regione atlieka vis kitą vaidinimą⁴⁷. Fasadas yra neatsiejamas nuo kelių dalių. Pirmiausia, *dekoracijų* (baldų, dekorų, fizinio elementų išdėstymo, kitų antro plano objektų), kurios įprastai būna neišardytos. Vadinasi, atlikėjui vaidmeniui atlikti reikalingos atitinkamos dekoracijos – be jų jis negalės to padaryti⁴⁸. Beje, vietos kaip katedra ar mokyklos auditorija, kur nuolatos atliekamas tas pats vaidinimas, pastovios struktūros ir dekoracijos, kaip ir tie patys atlikėjai, suteikia vieta neišskaidančią ypatingą atmosferą net jei tuo metu įprasta veikla ne vyksta⁴⁹. Be sceninės dalies išraiškos priemonių svarbios ir konkrečiai atlikėjui būdingos ekspresyvios priemonės. Jos vadinamos *asmeniniu fasadu*. Tai yra įmonės ar rango skiriamieji ženklai, drabužiai, individo lytis, amžius, rasės požymiai, ūgis, išvaizda, kalbos modeliai, veido išraiškos, kūno gestai ir kt. Asmeninio fasado elementus autorius skiria į pastovius, laikui bėgant ar asmeniui pereinant iš vienos situacijos į kitą, nesikeičiančius, pavyzdžiui, rasė, ir į trumpalaikius, tarkime, veido išraiškos. Asmeninio fasado skirstymas gali būti ir kitoks: į „išorę“ ir „raiškos būdą“. Pirmasis nusako atlikėjo socialinį statusą, antrasis – nusako stimulus, kurie perspėja apie atlikėjo ketinamą atlikti vaidmenį. Dažniausiai tikimasi, kad „išorė“ ir „raiškos būdas“ atitiks vienas kitą,

⁴² Goffman, 93.

⁴³ *Ibid*, 94-95.

⁴⁴ *Ibid*, 121-122.

⁴⁵ Karen O'Connor, Bernadette Nye, Laura van Assendelft, „Wives in the White House: The Political Influence of First Ladies“, *Presidential Studies Quarterly*, 26, No. 3, (1996): 835-836.

⁴⁶ *Goffman*, 123.

⁴⁷ *Ibid*, 124-125.

⁴⁸ *Ibid*, 33-36.

⁴⁹ *Ibid*, 143.

sutaps, tačiau gali būti ir atvirkščiai. Pavyzdžiui, kai aukštesnes nei auditorija pareigas užimantis žmogus ima elgtis lyg būtų jiems lygus⁵⁰.

Kaip teigia autorius, daugeliui vaidmenų atlikti fasadas jau yra suformuotas ir atlikėjams jį tenka tiesiog pasirinkti⁵¹. Atlikėjo pasirodymą fasadiniame regione galime suprasti kaip bandymą sudaryti vaizdą, jog „neva jo veikla šiame regione paremia bei įkūnija tam tikrus standartus“. Kiekvieno pasirodymo metu vaidmuo kuriamas abiem pusėms formuojant bendrą situacijos apibrėžimą, kuris paremtas konsensusu. Pastarąjį apibrėžia etiketas, taktas ir kitos viešo elgesio taisyklės bei nerašytos, tačiau kultūriškai įprastos elgesio normos. Jeigu normos yra pažeidžiamos, demaskuojamas socialinės tikrovės kūrimas: atlikėjas išjuokiamas, patiria gėdą⁵².

Egzistuoja ir kita aplinkos dalis – *užkulisiai*. Tai vieta, kur atlikėjai mokosi, atvirai konstruoja iliuzijas ir įspūdžius, ruošia vaidinimą, kurį po to parodo minėtame fasade. Užkulisių regione individai gali atsipalaiduoti ir išeiti iš personažo⁵³. Pasak E. Goffmano, įdomiausia stebėti, kaip atlikėjas iš vieno personažo užkulisiuose „apsivelka“ į kitą personažą prieš įžengdamas ten, kur jį išvys auditorija. Pavyzdžiu, pasikeičia jo mina, kūno kalba. Atkreipiamas dėmesys, kad riba, skiriant fasadą ir užkulisius, visada yra labai ryški. Neretai fasadinė pusė – dekoruota, suremontuota, tvarkinga, o užkulisių – priešingai – palyginti nepatraukli. Labai svarbu, kad auditorija neįžengtų į užkulisius ir nepamatytų to, ko jai nereikia pamatyti⁵⁴. Tiesa, yra nemažai regionų, kurie gali egzistuoti ir kaip fasadinis regionas, ir kaip užkulisių regionas. Tarkime, atsakingo darbuotojo asmeninis kabinetas yra vieta, kur jis atsipalaiduoja, bet gali būti ir vieta, kur pasitempia ir priima svečius⁵⁵.

Anot autoriaus, Vakarų visuomenėje egzistuoja dvi neformalios elgesio stilistikos: skirta užkulisiams ir kai atliekamas vaidinimas. Užkulisių leksikai priklauso, pavyzdžiui, kreipimasis vienas į kitą vardais, prastuoliškas elgesys, prastoki neoficialūs drabužiai, „nevalyva“ sėdėsena ar stovėsena, murmėjimas šūkalojimas, nereikšmingi, bet simbolinę prasmę turintys poelgiai, niūniavimas, švilpiniavimas, raugėjimas ir pan. Tuo tarpu fasado leksikoje viso to vengiama. Čia neleidžiamas bet koks užgaulingas elgesys. E. Goffmanas rašo, kad kuo aukštesnė individo vieta statusų piramidėje, tuo siauresnis ratas asmenų, su kuriais jis gali elgtis familiariai. Tai reiškia, kad toks individas mažiau laiko praleidžia užkulisiuose, labiau tikėtina, kad iš jo bus reikalaujama mandagiai elgtis ir paisyti etiketo⁵⁶.

Įvairūs autoriai randa bendrą sąsąją tarp politikos ir teatro (lyderių ir aktorių bei rinkėjų ir

⁵⁰ Goffman, 33-37.

⁵¹ *Ibid*, 40.

⁵² *Ibid*, 20, 23, 124.

⁵³ *Ibid*, 129-130.

⁵⁴ *Ibid*, 140, 142, 147.

⁵⁵ *Ibid*, 145.

⁵⁶ *Ibid*, 140-142, 147-148, 152.

auditorijos). Anot B. Biehl-Missal, teatro menas su lyderyste turi bendrą stiprų performatyvių komponentų, todėl egzistuoja tradicija lyginti organizacijas su teatru ir lyderius su aktoriais⁵⁷.

Lyderiai naudoja technikas panašias į aktorių teatre, tačiau ribotai. Siekiama paveikti auditorijos suvokimą, o ne atverti galimybių interpretacijoms. Autorė tęsia, kad aktoriai turi galimybę išbandyti skirtingus vaidmenis, tačiau lyderis yra suvaržytas estetinių suvaržymų. Jis užsideda savimi pasitikinčią, pozityvią ir kontroliuojamą kaukę ir rodo spektaklį be dviprasmybių⁵⁸. M. Edelmanas politinio spektaklio teorijoje teigia, kad politinio spektaklio konstravimo koncepcijoje kalba atlieka labai svarbų vaidmenį. Prasmių kūrimas yra esminis politinio manevravimo elementas. Tai reiškia, kad per kalbą politikai konstruoja realybę, kuria auditorija tiki. Kitaip sakant, politinė kalba yra politinė realybė⁵⁹.

Tai, kad E. Goffmano dramaturgijos teorijos pritaikymas analizuojant lyderio komunikacija yra įmanomas – pagrindžia kitų tyrėjų atlikti darbai. Pavyzdžiui, kaip rašo G. Vaičekauskienė, ši E. Goffmano teorija aktuali analizuojant dabarties politinę retoriką, kuomet bandoma paaiškinti „socialinį įvaizdį“ ar politinį kalbėjimo stilių, kurį politikai (išrinktieji) naudoja sąveikoje su auditorija (atstovaujamaisiais)⁶⁰. Terminus: pasirodymas, fasadas ir užkulisiai iš E. Goffmano dramaturgijos teorijos pasiskolino J. Charteris-Black konstruodamas lyderystės komunikacijos modelį. Anot autoriaus, kad komunikacija yra interaktyvus procesas, kurio metu lyderis sąmoningai daro įtaką pasekėjams, o šie jam, naudojant verbalinę ir neverbalinę komunikaciją⁶¹ (*red. past. plačiau apie tai – 2.2 skyriuje*). Lyderiai savo lyderystę pirmiausia legitimuoja per kalbą pasirinkę verbalines strategijas (vertybių, vizijų iškomunikavimą, metaforų vartojimą, mitus, šūkius, epigramas, humorą). Jos politiniams lyderiams leidžia mobilizuoti savo sekėjus ir įtraukti į lingvistinį pasirodymą⁶². Žemiau pateiktas J. Charteris-Black lyderystės komunikacijos modelis⁶³ (1 paveikslas) iliustruoja, kai atlikdamas tam tikrą komunikacijos veiksmą lyderis kartu atlieka tam tikrą užkulisiuose susiformuotą viešą savęs parodymą ant scenos jį stebinčiai auditorijai.

⁵⁷ Brigitte Biehl-Missal, „Hero takes a fall: A lesson from theatre for leadership“, *Leadership*, 6, No. 3, (2010): 279-280.

⁵⁸ Brigitte Biehl-Missal, „Hero takes a fall: A lesson from theatre for leadership“, *Leadership*, 6, No. 3, (2010): 289-291.

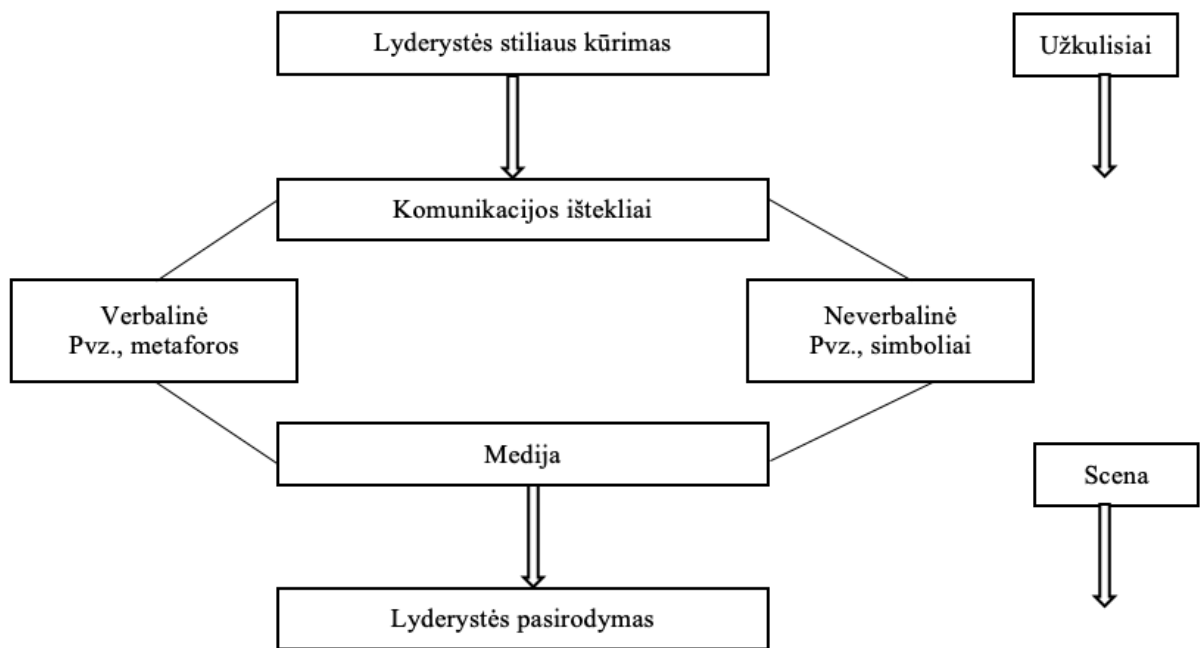
⁵⁹ Goffman, 110-111.

⁶⁰ Giedrė Vaičekauskienė, „Politinė Retorika Socialinėje Sąveikoje: I. Šimonytės „Facebooko“ paskyros analizė“ *Politologija*, 3, (2018): 9-10.

⁶¹ Jonathan Charteris-Black, *The Communication of Leadership. The Design of Leadership Style* (London: Routledge, 2007), 26.

⁶² Charteris-Black, 24.

⁶³ Charteris-Black, 26.

1 paveikslas. Lyderystės komunikacijos modelis pagal J. Charteris-Black.

Taigi šiame darbe teigiama, kad eidamas prezidento pareigas asmuo atlieka vaidinimą. Tą jis daro fasado regione, kurį supa atitinkamos dekoracijos ir yra naudojami asmeninio fasado elementai. Prezidentas vaidinimo metu naudojant politinę komunikaciją konstruoja savo lyderystę, o jo viešą pasirodymą nuolatos stebi ir vertina auditorija (rinkėjai).

2. PREZIDENTO POLITINĖ KOMUNIKACIJA

Antroje darbo teorinėje dalyje aptariama politinės komunikacijos samprata, aiškinamas prezidento ir politinės komunikacijos santykis, detaliai aprašomi verbalinės ir neverbalinės komunikacijos būdai, pristatoma prezidento komunikacijos socialiniuose tinkluose svarba.

2.1 Prezidento ir politinės komunikacijos santykis bei raiška

Komunikaciją galime apibrėžti kaip procesą, kurio metu naudojant bendras ženklų ar elgesio sistemas individai pasikeičia informacija⁶⁴. Politinės komunikacijos fenomeno ir tyrimo pradžia siejama su 1948 m. H. Laswello sukurtu masinės komunikacijos modeliu⁶⁵. Autorius teigia, kad norint jį suprasti reikia atsakyti į 5 klausimus: Kas sako? Ką sako? Koku kanalu? Kam sako? Kaip efektyviai⁶⁶? Politinė komunikacija tradiciškai apibrėžiama kaip komunikacijos procesas tarp politikų ir visuomenės. Tokios komunikacijos tikslas ne tik paskleisti informaciją, bet ir įtikinti, paveikti auditoriją, kad pastaroji pritartų ir palaikytų politiką ar politinę organizaciją⁶⁷. Dėl šios priežasties, lyderio siunčiama žinutė turi atitikti auditorijos norus ir poreikius, išnaudojant esamus įsitikinimus⁶⁸. Dar klasikinėje tradicijoje Aristotelis nuosekliai aptarė tris įtikinimo būdus: *lagosą* (apima kalbos argumentaciją), *patosą* (apima planuojamas auditorijos emocijas po kalbos) ir *etosą* (apima kalbėtojo patikimumą)⁶⁹. Apibendrinant, įtikinėjimas yra pasisekęs tik tada, kai kalbėtojas yra kompetentingas, tą daro argumentuotai ir auditorija juo patiki.

Dažniausiai politinė komunikacija reiškiasi sakytinio ar rašytinio teksto sklaida, tačiau ji gali vykti ir kitomis formomis: poelgiais, elgsena, veiksmais, tam tikrų ženklų demonstravimais⁷⁰.

Politinę retoriką taiko visi politinė veikla užsiimantys įstaigų ir organizacijų vadovai, ne išimtis ir prezidentai. Koks bus Lietuvos prezidento politinės komunikacijos turinys numato Lietuvos Respublikos Konstitucija ir kiti įstatymai, kuriuose įvardytos prezidento funkcijos ir atsakomybės⁷¹. J. E. Cohen išskiria tris svarbiausias šiuolaikinio pasaulio valstybių prezidentų politikos problemas:

- 1) ekonominė politika (apima klausimus dėl biudžetų, infliacijos, nedarbo, mokesčių ir kt.);

⁶⁴Valdemaras Puodžiūnas, *Viešosios komunikacijos technologijos ir inovacijos* (Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2013), 9.

⁶⁵Valdemaras Puodžiūnas, *Viešosios komunikacijos technologijos ir inovacijos* (Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2013), 175-177.

⁶⁶John Fiske, *Įvadas į komunikaciją* (Baltos lankos, 1998), 48-49.

⁶⁷John Fiske, *Įvadas į komunikaciją* (Baltos lankos, 1998), 48-49.

⁶⁸Ludger Helms, *Comparative Political Leadership* (London: Palgrave MacMillan, 2012), 144.

⁶⁹Ingrida Tatolytė, *Praktinė retorika vertėjams žodžiu* (Vilnius: Vilniaus universitetas, 2014), 28, 86.

⁷⁰Puodžiūnas, 62.

⁷¹Renata Matkevičienė, „Rizikos komunikacija Lietuvos prezidentų inauguracinėse kalbose“ *Informacijos mokslai*, 55, (2011): 71-72.

- 2) užsienio politika (apima santykius su kitomis valstybėmis, tarptautinėmis organizacijomis, aktualūs kariniai ir gynybos klausimai, užsienio pagalba);
- 3) pilietinių teisių politika (susijusi su mažumų grupėmis)⁷².

Prezidentas susiduria su būtinybe įrėminti ir apibrėžti problemas bei pozicijas, poreikiu sustiprinti idėjas, vertybes, įsitikinimus. Jis turi įkūnyti ir suformuoti nacionalinius tikslus ir idėjas, kurios pranoksta save patį ir partiją. O kad tai padarytų jis privalo susikurti nuoseklų įvaizdį, temą ir asmenybę⁷³.

Anot R. Matkevičienės, apskritai prezidento retorika yra daugiasluoksnė. Dėl šios priežasties jos atlikta analizė atskleidžia prezidento ir, kaip prezidentūros atstovo, ir kaip politiko, ir kaip asmens komunikaciją. Autorė išryškina, kad anksčiau prezidento retorika buvo suvokiama kaip jo vadovavimo išryškimas, o dabar – kaip oratorystės gebėjimų demonstravimas, kai per komunikaciją įtvirtinamas prezidento autoritetas, įtaka. Dažniausiai ji matoma per oficialius prezidento pasisakymus, įvairus komentarus, interviu. Prezidento kalboje fragmentuojama politinė realybė, nurodomos to meto svarbios problemos, reaguojama į atitinkamas visuomenės įvykius⁷⁴. Per viešas kalbas, veiksmus lyderis turi nešti žinią, skelbiančią apie jo išskirtinumą, gebėjimą pasiūlyti kažką, ko negali pasiūlyti joks kitas politikas⁷⁵. Pastebėta, kad puikūs lyderiai įprastai yra puikūs komunikatoriai. Kaip teigia A. J. Cronin: „Veiksmingas kūrybinis lyderis yra tas, kuris gali duoti balsą ir formą žmonėms, kad šie pasakytų: „Ak, taip – aš taip pat jaučiu.“⁷⁶

Nors prezidento lyderystė nėra garantuota, tačiau jis turi išteklių ir galimybių daryti įtaką visuomenės dienotvarkei – tam, apie ką bus kalbama viešojoje erdvėje. Vienas didžiausių prezidento išteklių – lengvas priėjimas prie masinės visuomenės. Joks kitas politikas neturi tokio prestižo, statuso, žiniasklaidos susidomėjimo, visuomenės dėmesio. Pastaroji dažnai yra linkusi pasitikėti prezidentu ir jo vadovavimu viešai politikai; ji jaučia prezidento vadovavimo poreikį ar apetitą. Dėl to dažnai laukia prezidento lyderystės ir kritikuoja tuos prezidentus, kurie neįsitraukia į politinius debatus ir diskusijas⁷⁷.

Nagrinėjant politines kalbas, svarbus jų autorystės klausimas. J. Charteris-Black nuomone, šiais laikais viešas kalbas politikams dažnai rengia patarėjai, rašytojai, todėl jis klausia – kiek parašyta kalba perteikia tikruosius politiko įsitikinimus? Kalbų rašytojų komandos vaidmuo yra

⁷² Jeffrey E. Cohen, „Presidential Rhetoric and the Public Agenda“, *American Journal of Political Science*, 39, No. 1 (1995): 90.

⁷³ Terry L. Price ir J. Thomas Wren, *The values of presidential leadership* (New York: Palgrave Macmillan, 2007), 219-220.

⁷⁴ Renata Matkevičienė, „Rizikos komunikacija Lietuvos prezidentų inauguracinėse kalbose“, *Informacijos mokslai*, 55, (2011): 71-75, 79.

⁷⁵ Murray Jacob Edelman, *Politinio spektaklio konstravimas* (Vilnius: Eugrimas, 2002), 57.

⁷⁶ Charteris-Black, 20.

⁷⁷ Jeffrey E. Cohen, „Presidential Rhetoric and the Public Agenda“, *American Journal of Political Science*, 39, No. 1 (1995): 88-90.

parinkti žodžius, kurie atitiktų unikalų lyderio stilių; jo tapatybė „turi atsispindėti balsu“, kurį girdime kalbose. Retoriškai jos bus pasisekusios tik jei bus neatsietinos nuo įvaizdžio, kurį lyderis susikūręs.

Taigi šiuolaikinės politinės kalbos dažniausiai yra kelių autorių tekstai, kurių bendras tikslas – legitimizuoti kalbėtoją. Bet politikas nėra tik paprastas ruporas. Jis turi galimybę redaguoti kalbos turinį ir improvizuoti, tačiau tai jau yra jo atsakomybė. Politikų kalbos yra viešos, fiksuojamos, cituojamos, todėl oficialiai pasakytų žodžių paneigti negalima⁷⁸.

Kaip apibendrina M. Edelmanas, politinių kalbų efektyvumas priklauso ne tik nuo tikslingai suformuluoto turinio, bet ir kalbėtojo asmenybės bei specialiai sukurtos konteksto atmosferos⁷⁹.

2.2 Verbalinė ir neverbalinė komunikacija

Kaip jau užsiminta, politinė komunikacija skirstoma į verbalinę ir neverbalinę. Verbalinė kalba yra sistema, pagrįsta tam tikromis taisyklėmis (gramatikos, leksikos, sintaksės), tačiau neverbalinė kalba taisyklių neturi ir gali būti naudojama bei suprantama plačiai. Dažniausiai neverbalinės kalbos elementai yra daugiaprasmiai, o jų teisingas iškodavimas yra interpretacinis. Jis priklauso nuo konteksto, suvokėjo patirties, pranešimo siuntėjo pažinimo. V. Puodžiūnas neverbalinės komunikacijos būdus skiria į tris kategorijas: *fizinę*, *estetinę* ir *simbolinę*. Fizinė kategorija apima individo kūno arba fizinės raiškos būdus, kurie susiję su individualiomis asmens savybėmis, tačiau gali būti demonstruojami specialiai (tai mimika, kūno poza, akių išraišką, balso tembras, garsų tonacija, gestikuliacija ir pan.). Neverbalinė estetiškai komunikacija informaciją perduoda meniniais vaizdais ir muzikiniais garsais. Simbolinė – apima įvairias materialias išraiškas, kurios turi tam tikrą sutartinę reikšmę ar reiškia kažką daugiau nei pirminė objekto reikšmė.⁸⁰ Atsižvelgiant į darbo temą toliau didesnis dėmesys bus skiriamas fizinei ir simboliškai kategorijoms.

Tęsiant kalbą apie *fizinius individo išraiškos bruožus*, perteikiama informacija gali būti statiška arba dinamiška. Pirmoji sąvoka apibūdina iš esmės nekintančią informaciją, kuri būdinga konkrečiam individui. Pavyzdžiui, kiekvienas asmuo turi tik jam tipiską stovėseną, eisną, kalbėjimo manierą, gestikuliaciją⁸¹. Kūno kalbos dinamiškumui įtaką gali turėti kontekstas, tema, kitų komunikacijos subjektų elgsena, teikiama informacija. Tarkime, mimikos, pozos ar gestikuliacijos pokytis gali būti nesąmoningas. Kartais nesąmoningai neverbaline kalba prasiveržia tam tikri emociniai ar jausminiai dalykai. Pavyzdžiu, teikiant apdovanojimus, skelbiant rinkimų, konkursų ar sporto varžybų rezultatus, minint svarbias istorines datas, laidotuvių metų ir pan. Tačiau nedvejojama, kad siekiant perduoti tam tikrą informaciją efektyviai, neverbalinė kalba turi būti naudojama

⁷⁸ Ludger Helms, *Comparative Political Leadership* (London: Palgrave MacMillan, 2012), 150.

⁷⁹ Puodžiūnas, 62.

⁸⁰ *Ibid.*, 64-65.

⁸¹ *Ibid.*, 66, 68.

sąmoningai. Visgi gebėti suvaldyti kūną, išmokti akcentuoti neverbalinius ženklus, kad tai vyktų organiškai yra labai svarbi sėkmingo komunikacijos akto sąlyga⁸².

Tęsiant mintį apie fizinę išvaizdą, J. Charteris-Black papildo, kad svarbi ir *apranga*. Tiesa, kitaip nei fizinės savybės, ji lengvai pakeičiama. „Crombie“ paltas, „Hermes“ kaklaraištis ir marškiniai skirti aukštam statusui, turtui ir galiui simbolizuoti. Apranga leidžia susitapatinti su tam tikromis grupėmis ir pašalina kitus. Pavyzdžiui, 1981 m. tuometinis Jungtinės Karalystės Leiboristų partijos lyderis M. Foot nacionalinėje kenotafo ceremonijoje pasirodė vilkėdamas lietpaltį, o ne oficialų kostiumą⁸³.

Visgi bene svarbiausias tiesioginės komunikacijos neverbalinis elementas – *akių kontaktas*. Jis svarbus ir informaciją perduodančiam, ir ją priimančiam, nes akys atskleidžia sąžiningą informaciją apie asmens dvasinę ar emocinę būseną. Žvilgsnis gali byloti ar sukelti antipatiją arba priešingai – atskleisti simpatiją⁸⁴. Kaip pažymi R. Finnegan, priešiškus, pyktis, meilė, pasveikinimas, prieinamumas, linksmybės, atsargumas, įtarinėjimas, sumišimas, nuobodulys ar meilė – visą tai galima įžvelgti akyse. Pastebėta, kad labai mažai sėkmingų politikų nešioja akinius, nes jie uždengia akis ir trukdo bendrauti su sekėjais. Dėl to fiziniai judesiai kaip mirksėjimas tampa mažiau pastebimi, tampa sunkiau užmegzti ryšį su auditorija⁸⁵.

Kitas svarbus neverbalinės komunikacijos elementas – *simbolis*. Tai yra bet koks dvimatis ar trimatis nekalbinis būdas, turintis antrinę reikšmę. Konkrečiam simboliui suteikiama reikšmė ir vertė priklauso nuo jo statuso kultūroje. Pavyzdžiui, į drabužio atlapą įsegtas aguonos žiedas Didžiojoje Britanijoje komunikuoja apie istorinę atmintį ir konservatyvų požiūrį, tačiau gėlės įdėjimas į kario ginklo vamzdį simbolizuoja pasipriešinimą karui („Gėlės galios“ (*angl.* „Flower Power“) judėjimas, vykęs XX a. 6-7 deš. JAV prieš karą Vietname). Kai žmonių grupė reikšmes supranta vienodai, sutampa jų požiūris į tikrovę, nes jis, grįstas tokiomis pat vertybėmis, požiūriais, įsitikinimais ir gali būti sprendimų bei veiksmų pagrindas. Simboliai leidžia sekėjų įsitvirtinimams susiliesti su lyderio įsitikinimais. Tokiu būdu sekėjai kuria savo tapatybę. Todėl simboliai atlieka labai reikšmingą ir svarbų vaidmenį tarpininkaudami tarp lyderio ir auditorijos⁸⁶. J. Charteris-Black atskirai įvardija *simbolinius veiksmus*. Jie gali būti: N. Mandelos sugniaužtų kumščių pakėlimas, kai šis 1990 m. džiaugėsi ir sveikino iš kalėjimo paleistą Pietų Afrikos socialdemokratų partijos ANC vadovą arba netikėtas R. Khomeini pabėgimas iš Paryžiaus į Teheraną 1979 m. Fizinės sveikatos ir jėgos demonstravimas taip pat yra simbolinis veiksmas. Pavyzdžiui, G. W. Bushas buvo ne kartą filmuotas bėgiojantis ar užsiimantis kita fizine veikla kaip malkų skaldymas rančioje. Dalyvaudami sportinėse

⁸² Puodžiūnas, 66, 68.

⁸³ Charteris-Black, 30-33.

⁸⁴ Puodžiūnas, 66, 68.

⁸⁵ Charteris-Black, 30.

⁸⁶ Charteris-Black, 30-39.

veiklose politikai dažnai siekia atrodyti jaunatviški ir dinamiški, o kartu siunčia žinią visuomenei, kad yra geros sveikatos ir gali vadovauti šaliai.

Kaip rašo autorius, neverbalinėje komunikacijoje taip pat svarbūs *artefaktai*. Tai yra materialūs objektai, kuriais visuomenei siunčiama žinia apie lyderio individualų stilių, perduodamas supratimas apie vertybes, skonį, galią ir statusą. Pavyzdžiui, labdaros apyrankių nešiojimas simbolizuoja empatiją šiuolaikinėms vertybėms, atskleidžia lyderio požiūrį į labdaras apskirtai. Jų kaip produkto vertė yra maža ir tai simbolizuoja statuso, pagrįsto turtais, atmetimą. Kartais tie patys artefaktai skirtingose kultūrose, kontekstuose gali turėti skirtingas reikšmes. Tarkime, W. Churchillio cigaras siuntė žinią apie tai, jog nepaisant sunkaus darbo, politikas turėjo laiko pasimėgauti paprastais gyvenimo malonumais. Tačiau cigaras turėjo ir kitą konotaciją – nerūpestingo aukštesniųjų klasių laisvalaikio gyvenimo, nes karo metais Didžiojoje Britanijoje cigarai buvo prabangos prekė. Kai kurių lyderių artefaktai kartais laikomi turinčiais magiškų galų ir vėliau yra laikomi muziejuose. Jie taip pat gali įgyti ironišką atspalvį kaip, pavyzdžiui, buvusios pirmosios Filipinų ponios I. Marcos 3 tūkst. batų kolekcija. Artefaktai gali simbolizuoti buvusių jėgų praradimą, pavyzdžiui, lazda, kaip ir fizinių savybių praradimą – nuplikimą ir pan. Neretai artefaktai derinami su apranga. Bene geriausias to pavyzdys – Sovietų Sąjungos komunistų partijos generalinis sekretorius L. Brežnevas, kuris dažnai būdavo išjuokiamas už tai, kad dėvėdavo didžiulę medalių kolekciją, kuriais pats save apsidovanodavo⁸⁷.

Kalbėdamas apie neverbalinės kalbos pavyzdžius V. Puodžiūnas išskiria ritualus, įvairius ceremonialus, iškilmes. Jų metų informacijai perduoti panaudojami visi įmanomi informacijos siuntimo būdai ir formos. Kuo renginys masiškesnis, tuo daugiau neverbalinės kalbos simbolių naudojama. Pažymėtina, kad tokių renginių metu neišvengiamai formuojamas ir lyderių įvaizdis. Politikai ir kiti svarbūs visuomenės veikėjai viešumoje visada turi jaustis it teatro scenoje ir išnaudoti neverbalinę kalbą dėmesiui į save patraukti, kurti pozityvią nuomonę apie save. Tiesa, tai yra subtilus dalykas. Bet koks persistengimas ar auditorijos nuostatų neatitinkantis elgesys gali net pakenkti. Dėl to reikia ne tik žinoti komunikacijos dalyvių, bet ir ieškoti universalių, auditorijos poreikius atitinkančių saviraiškos būdų⁸⁸.

Taigi akivaizdu, kad politikai, ne išimtis ir prezidentai, savo lyderystę komunikacijos procese kuria ne tik verbaliniu būdu, bet ir naudojant daugybę neverbalinių komunikacijos priemonių: kūno kalbą, akių kontaktą, aprangą, simbolius, simbolinius veiksmus, artefaktus.

⁸⁷ Charteris-Black, 30-39.

⁸⁸ Puodžiūnas, 66, 68.

2.3 Prezidento komunikacija socialiniuose tinkluose

Kaip jau aptarta anksčiau, politikų lyderystei įtvirtinti būtina politinė komunikacija. Ji gali būti transliuojama įvairiais kanalais. Politinės komunikacijos arena ilgus metus buvo popierinė spauda, radijas, televizija – tradicinės žiniasklaidos priemonės⁸⁹. XX a. pabaigoje atsiradęs internetas padidino garso ir vaizdo turinio srautą, leido jį matyti, kurti, platinti didesniai ratui asmenų. Jei nuo pat spaudos atsiradimo politikams buvo sudėtinga suvaldyti informacijos sklaidą ir ją formuoti pagal savo skonį, tai internete tą daryti tapo dar sunkiau. Šiandien politiniai lyderiai yra daug labiau matomi ir žmonių aptarinėjami nei kada nors anksčiau. Politikai nuolatos turi būti budrūs ir refleksyvūs, stebėti savo veiksmus ir pasisakymus, nes nediskretiškas poelgis, neapgalvota pastaba ar nepagrįstas atskleidimas gali turėti pražūtingų pasekmių⁹⁰.

Tačiau nepaisant to, internetas suteikė galimybę pačiam politikui konstruoti savo įvaizdį ir visuomenei prisistatyti ne tik kaip politikui, bet ir paprastam žmogui, besikreipiančiam į auditoriją norima tema. Internetas leidžia tiesiogiai kalbėti su rinkėjais, kreiptis į juos kaip į savo draugus. Trumpai tariant, politiniai lyderiai įgijo gebėjimą prisistatyti kaip „vienas iš mūsų“⁹¹. Jie aktyviai tą daro socialiniuose tinkluose. Pavyzdžiui, „Facebook“, „Instagram“, „YouTube“, „Twitter“ politikai save iškelia kaip individualią asmenį, pozicionuoja kaip lyderį, tiesiogiai kalba savo elektoratui, kuriam taip pat užtikrinama galimybė laisvai reikšti savo mintis ir nevaržomai kritikuoti kitų idėjas“. Politinis kalbėjimas tampa personalizuotu. Jis leidžia politikui kurti tokią asmeninę istoriją, tokį vaizdinį paveikslą, kokį jis nori⁹². Aktyviai socialiniuose tinkluose reiškiasi ir prezidentai. Pavyzdžiui, D. Trumpas entuziastingai skelbdavo bet kokią (kartais net ir melagingą) informaciją „Twitter“ iki kol 2021 m. sausį buvo užblokuotas⁹³.

Pastebėta, kad virtualioje erdvėje politikų retorika nėra ilgi verbaliniai tekstai ir kalbos. Socialiniai tinklai politikams leidžia komunikuoti laisviau. Jų kalba neformali, pilietiška, naudojami internetiniai raktažodžiai (grotažymės), kuriais siekiama „išskirti“ į visuomenės aktualijų sūkurį, o vaizdai yra tokie pat svarbūs kaip ir žodžiai. Politinių lyderių kalba socialiniuose tinkluose labai supaprastinta ir primena kalbinę raišką televizijoje, kurioje vartojami vidutinio ar menko išsilavinimo žmogui suvokiami žodžiai, mezgamas familiarus tarpusavio ryšys. Politikai socialinius tinklus

⁸⁹ Michael Gurevitch, Stephen Coleman, Jay G Blumler, „Political Communication - Old and New Media Relationships“, *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 625(1), (2009): 164-166.

⁹⁰ Giedrė Vaičekauskienė, „Politinio lyderio retorika: nuo Senovinės Agoros iki elektroninės demokratijos“ *Informacijos mokslai*, 81 (2018): 146, 147.

⁹¹ John B. Thompson, „The New Visibility“, *Theory, Culture & Society*, 22, No. 6, (2005): 37-39,42.

⁹² Giedrė Vaičekauskienė, „Politinio lyderio retorika: nuo Senovinės Agoros iki elektroninės demokratijos“ *Informacijos mokslai*, 81 (2018): 146, 147.

⁹³ Davey Alba, Ella Koeze ir Jacob Silver, What happened when Trump was banned on social media“, *The New York Times*, publikuota 2021 m. birželio 7 d., <https://www.nytimes.com/interactive/2021/06/07/technology/trump-social-media-ban.html>.

išnaudoja savo statuso legitimavimui ir gausaus piliečio rato informavimui⁹⁴. 2018 m. atliktas tyrimas atskleidė, kad socialiniuose tinkluose pateikta informacija rinkėjai pasitiki labiau nei tradicinėje žiniasklaidoje. Manoma, jog socialiniuose tinkluose politikai yra sąžiningesni nei interviu ar pokalbių šou laidose⁹⁵.

Apibendrinant, šiuolaikiniame pasaulyje politiniai lyderiai vis dažniau lyderystę įtvirtina per politinę komunikaciją socialiniuose tinkluose tiesiogiai bendraudami su auditorija.

Šioje darbo vietoje, aptarus lyderystės ir politinės komunikacijos teorijas galime apibendrinti, kad lyderystę prezidentas konstruoja pasitelkęs politinę komunikaciją, kuri apima verbalinę ir neverbalinę komunikaciją, viešai atlikdamas prezidento vaidmenį, pavyzdžiui, per medijas, ir nuolatos stebimas auditorijos (rinkėjų).

⁹⁴ Giedrė Vaičekauskienė, „Politinio lyderio retorika: nuo Senovinės Agoros iki elektroninės demokratijos“ *Informacijos mokslai*, 81 (2018): 147-148, 150, 158.

⁹⁵ Gunn Ebli ir Linda Therese Rosenberg, „Trust in the age of social media: populist politicians seem more authentic“, *Social Media + Society*, 4.1, (2018): 9.

3. PREZIDENTO G. NAUSĖDOS LYDERYSTĖS ANALIZĖ

Teorinėje darbo dalyje apžvelgta ir aptarta, kas yra prezidentinė lyderystė, politinė komunikacija ir koks jų tarpusavio ryšys. Teigta, kad lyderystei įsteigti būtinas viešas savęs parodymas ir komunikacija su auditorija (rinkėjais). Siekiant išsiaiškinti, kokią lyderystę politinės komunikacijos procese konstruoja prezidentas G. Nausėda, praktinėje darbo dalyje analizuojama jo politinė komunikacija.

3.1 Tyrimo metodologija ir metodai

Lyderystė susideda iš dviejų elementų: *politinės komunikacijos* ir *viešo pasirodymo*. Būtent kalba yra tai, per ką lyderiai legitimuoja savo lyderystę. Kalbėdami jie kuria prasmes ir visuomenei pasako, kas (kokios temos, įvykiai, požiūriai, idėjos ir pan.) yra svarbu. Kitaip tariant, jie kuria realybę, kuria tiki rinkėjai, todėl atkreipti dėmesį į tai, apie ką ir kaip viešai komunikuoja lyderiai yra be galo svarbu. Reikšmingas ir pasirinktas komunikavimo laikas. Juk į lyderių atliekamus veiksmus žiūrime, kaip sąmoningus ir apgalvotus.

Šiame darbe į lyderystę žvelgiama iš subjektyvios lyderio perspektyvos, todėl siekiant išsiaiškinti, kokią lyderystę konstruoja prezidentas G. Nausėda, bus nagrinėjamas viešas jo pasirodymas, arba E. Goffmano terminais kalbant, vaidinimas prezidento socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje publikuotuose vaizdo įrašuose. Kadangi lyderystė kuriama ne tik verbaliniu, bet ir neverbaliniu būdu, svarbu pastebėti prezidento viešo pasirodymo elementus:

1. Aplinkos dekoracijos (materialūs objektai) komunikuoja apie konkrečią vietą, kurioje rodomas vaidinimas;
2. Asmeninio fasado detalės (fizinė išvaizda, apranga, gestai, mimika, balsas) – apie kūno būseną, individo statusą, turtą, galią;
3. Pasirodymas gali būti atliekamas daugiau nei vieno atlikėjo, kitaip sakant, su komanda – kitais žmonėmis, kurie lyderiui padeda inscenizuoti tą patį pasirodymą;
4. Viešame pasirodyme reikšmingi simboliai (materialūs objektai, turintys kitą nei pirminę reikšmę), kurie siunčia žinią apie lyderio įsitikinimus, palaikomas idėjas;
5. Simboliniai veiksmai (antrinę reikšmę turintys veiksmai), nešantys žinią apie tam tikrus lyderio veiksmus;
6. Galiausiai – artefaktai. Tai yra materialūs objektai, komunikuojantys apie lyderio individualų stilių.

Analizei atlikti darbe naudojama multimodalinė diskurso analizės prieiga. *Multimodalumas* reiškia sąveiką tarp skirtingų informacijos perdavimo elementų⁹⁶. G. Kress pastebi, kad anksčiau į vaizdą, tekstą, gestus buvo žiūrima kaip į atskirus elementus, tačiau dabar jie įprasminami po vienu stogu⁹⁷. Pavyzdžiui, ženklas, nurodantis, kaip patekti į prekybos centro automobilių aikštelę, sudarytas iš trijų modalumų (angl. *modes*): užrašyto teksto, paveikslėlio ir spalvos. Kiekvienas iš jų atlieka tam tikrą paskirtį. Paveikslėlis pavaizduoja tai, ką skaityti užtruktų per ilgai, tekstas naudojamas perduoti informaciją, kurią sunku parodyti vaizdu, o pasirinktomis spalvomis pabrėžiami konkretūs ženklo aspektai. Pasirinkta teorinė prieiga leidžia identifikuoti, kokie modalumai naudojami, tačiau suprasti jų reikšmės – ne. Tam pasitelkiama *socialinė semiotika*⁹⁸.

XX a. 9 deš. vid. šaknis pradėjusi leisti socialinės semiotikos teorija išplėtota 2000 m. pradžioje. Skiriamos keturios teorinės prielaidos, kuriomis ji grindžiama. Pirmoji prielaida – reikšmės formavimas visada yra multimodalinis, apjungiantis daugybę modalumų tokių, kaip vaizdas, gestas, laikysena, žvilgsnis, veiksmas, muzika, spalvos, 3D objektai, sakytinė kalba, užrašytu tekstu⁹⁹. Modalumai skirstomi į 5 grupes: žodžių (rašytų ar pasakytų), vaizdo (judančio arba ne), klausos (garso, muzikos), gestų (judesio, išraiškos, kūno kalbos) ir erdvės (fizinės padėties, artumo)¹⁰⁰. Antra, multimodalumo vaidmuo kuriant reikšmę slypi procese. Socialinis kontekstas formuoja reikšmių kūrimo išteklius ir tai, kaip jie atrenkami, konfigūruojami. Dėl šios priežasties ženklų kūrimas socialinėje semiotikoje suvokiamas kaip socialinis procesas. Trečia prielaida teigia, kad visų ženklų reikšmės sukurtos motyvuotai ir skaidriai, o ne savavališkai. Galiausiai, socialinė semiotika remiasi prielaida, kad ženklų kūrėjo interesus lemia jo semiotinių išteklių pasirinkimą¹⁰¹. Analizei pasirinkti vaizdo įrašai remiantis prielaida, kad juose bus randami modalumai, kurių reikšmės galima interpretuoti.

Taigi G. Nausėdos politinėje komunikacijoje – pasirinktose „Facebook“ publikuotose vaizdo įrašuose – bus kreipiamas dėmesys į vaizdo įrašų publikavimo datą ir tuometinį kontekstą, bus žiūrima, kokiomis temomis ir kaip komunikavo G. Nausėda. Vėliau pastebimi bei išskiriam G. Nausėdos atliekamo viešo pasirodymo elementai: aplinkos ir asmeninės dekoracijos, komandos nariai, naudojami simboliai, simboliniai veiksmai ir artefaktai. Analizuojant vaizdo įrašus bus

⁹⁶ Gunther Kress ir Theo van Leeuwen, *Reading Images: the Grammar of Visual Design*, (London: Routledge, 2020), 39-40.

⁹⁷ Gunther Kress, *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication* (New York: Routledge, 2010), 5.

⁹⁸ Gunther Kress, *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication* (New York: Routledge, 2010), 1,2.

⁹⁹ May Wong, *Multimodal Communication A social semiotic approach to text and image in print and digital media* (Switzerland: Palgrave Pivot, 2019): 2,3

¹⁰⁰ Ann Fillmore, „Multi-modal communication: writing in five modes“, Pressbooks, publikuota 2020 m. birželio 16 d., <https://openenglishatslcc.pressbooks.com/chapter/multi-modal-communication-writing-in-five-modes/>.

¹⁰¹ May Wong, *Multimodal Communication A social semiotic approach to text and image in print and digital media* (Switzerland: Palgrave Pivot, 2019): 2,3.

žiūrima, kokie modalumai naudojami informacijai perduoti. Galiausiai, pagal multimodalumo prieigai artimą darbe aptartą J. Charteris-Black lyderystės komunikacijos modelį aprašoma, kaip ir kokią lyderystę konstruoja prezidentas G. Nausėda.

Tyrimo medžiaga – vaizdo įrašai, publikuoti G. Nausėdos socialiniame tinkle „Facebook“. Jis pasirinktas atsižvelgiant, kad tai yra vienas populiariausių kanalų, kuriuose politikai komunikuoja su rinkėjais ir siekia savilegitimacijos. Atliekant tyrimą turima omenyje, kad vaizdo įrašai yra tik vienas iš publikuotų įrašų žanrų. Ant prezidento „Facebook“ sienos taip pat galime rasti įrašų, kuriuose informacija pateikta tik užrašytu tekstu ir užrašytu tekstu bei nuotrauka/nuotraukomis. Tačiau daroma prielaida, kad pranešimus spaudai (įrašus ant „Facebook“ sienos) rengia bei nuotraukų atranką atlieka ne prezidentas, o jo komunikacijos grupė, todėl jų analizės atsisakyta. Šiam tyrimui atlikti pasirinkti vaizdo įrašai, kuriuose matomas, girdimas G. Nausėda siekiant išanalizuoti verbalinę ir neverbalią prezidento komunikaciją bei kitas aplinkos detales, kurios padeda atliekant performansą.

Tyrimui atlikti pasirinkta išanalizuoti 81 vaizdo įrašą, publikuotą G. Nausėdos „Facebook“ paskyroje nuo 2019 m. gegužės 26 d. (datos, kai G. Nausėda buvo išrinktas prezidentu) iki 2021 m. rugsėjo 30 d. (ši data pasirinkta siekiant apžvelgti kuo daugiau įrašų, bet kartu pasiliekant optimalų laiką duomenims ištirti).

Tyrimo klausimas – kokią lyderystę pasirinktuose vaizdo įrašuose konstruoja prezidentas G. Nausėda?

Tyrimo tikslas – išanalizavus pasirinktus vaizdo įrašus, apibrėžti prezidento G. Nausėdos konstruojamą lyderystę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Peržiūrėjus pasirinktus vaizdo įrašus fiksuoti jų publikavimo datas bei temas, kuriomis juose komunikuojama ir kaip tai daroma;
2. Atsižvelgiant į publikuotų vaizdo įrašų datą ir tuometinį kontekstą, atlikti pasirinktos informacijos paviešinimo laiko ir aplinkybių interpretaciją;
3. Pastebėti ir įvardyti prezidento G. Nausėdos viešo pasirodymo elementus ir naudojamus modalumus;
4. Išsiaiškinti, kaip ir kokią lyderystę politinės komunikacijos procese konstruoja prezidentas G. Nausėda.

3.2 G. Nausėdos „Facebook“ publikuotų vaizdo įrašų analizė

Lietuvos prezidentas G. Nausėda socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje publikuotais vaizdo įrašais, kitaip sakant, per politinę komunikaciją ir viešą pasirodymą, siekia įvirtinti savo lyderystę. Viena dažniausių temų, kuria jis komunikavo tiriamu laikotarpiu, buvo *COVID-19 (koronaviruso)*

pandemija. Tiesa, nors pirmasis koronaviruso atvejis Lietuvoje nustatytas 2020 m. vasario 28 d., prezidento G. Nausėdos „Facebook“ paskyroje pirmasis vaizdo įrašas šia tema pasirodė po daugiau nei dviejų savaitių – kovo 15 d. (kitą dieną Lietuvoje buvo įvestas visuotinis karantinas). Prezidentas lyderis į visuomenei aktualijas temas turi reaguoti nedelsiant, tad kelių savaitių delsimo laikotarpis yra gerokai per ilgas. Per ilgą tylą iš valstybės vadovo gyventojams svarbiu klausimu sukelia nepasitenkinimą, pasipiktinimą jo atžvilgiu, o tai trukdo lyderiui įtvirtinti savo pozicijas. Vaizdo įrašė G. Nausėda kalba, kad pasaulis susiduria su bene didžiausia krize nuo Antro pasaulinio karo laikų ir sako tikintis, jog su koronaviruso krize bus susidorota veikiant drauge. Jis sako, kad iš šio išbandymų ruožo „išeisime labiau susitelkę, atsakingesni, pilietiškai brandesni“. G. Nausėda akcentuoja karantino būtinybę ir kalba, kad „tik veikdami išvien sustabdysime ligos plitimą“. Prezidentas gyventojus ragina vengti susibūrimo vietų ir likti namuose. Tikina, savo dėmesį skiriantis tarptautinių veiksmų dėl pandemijos derinimui: bendrauja su kaimyninių šalių prezidentais, Europos Sąjungos (ES) lyderiais. Atlikdamas vaidinimą prezidentas vilki juodą oficialų kostiumą, jo atlake – valstybės simbolis – Vytis. G. Nausėda pasitempęs, kalbėdamas kiek siūbuoja, rimta veido išraiška iš suflerio skaito tekstą. Už prezidento nugaros yra fasado dekoracijos – vienas iš trijų oficialių valstybės simbolių – Lietuvos vėliava ir antroji pagal rangą – Prezidento vėliava. Šių simbolių naudojimas komunikuoja apie G. Nausėdos palaikomas lietuviybės ir tautiškumo idėjas. Minėtos prezidentūros ir asmeninės G. Nausėdos dekoracijos kartojasi ir kitose panašaus pobūdžio vaizdo įrašuose. Jos siunčia žinią apie prezidento statusą ir prestižą. Po kelių dienų pasirodžiusiame vaizdo įrašė rimtai nusiteikęs G. Nausėda vėl kreipėsi į Lietuvos žmones pranešdamas apie pirmąją koronaviruso auką, kur ir vėl gyventojus ragino likti namuose. Atliekant analizę pastebėta, kad G. Nausėda ne kartą gyventojus skatino vengti viešų vietų, susilaikyti nuo susibūrimų, kelionių ir kvietė būti namuose, tačiau paradoksalu, kad nepaisant to, 2020 m. gruodį prezidento dukra iš Vokietijos grįžo į Lietuvą. Visuomenė seka prezidento veiksmus ir kalbas, todėl jo komunikacijos ir veiksmų neatitikimas – tai dar vienas klaidingas veiksmas, kuris lyderiui visuomenės akyse trukdo įtvirtinti lyderystę. Dažną raginimą likti namuose lydėjo raginimas skiepytis. Pasak jo, masinis skiepijimas yra vienintelis būdas įveikti pandemiją, argumentuojama mokslu ir kitų valstybių patirtimi. G. Nausėda savo pavyzdžių siekė pademonstruoti, kad pasitiki mokslu ir, kad gamintojo „AstraZeneca“ skiepas yra saugus (tuo metu viešojoje erdvėje sklandė priešingai teigiančios sąmokslų teorijos), todėl „Facebook“ 2021 m. kovą pavišino vaizdo įrašą, kuriame buvo paskiepytas. Kitame vaizdo įrašė G. Nausėda bendrauja su gyventojais ir sako, kad: „Neskauda, žinokit, visai. Viskas gerai.“ 2020 m. birželio antroje pusėje pasidalinta prezidento kalbos fragmentu iš G. Nausėdos inicijuoto sveikatos forumo „COVID-19 pandemija: krizė, pamokos ir galimybės“. Minėtame fragmente savimi pasitikintis prezidentas, atsirėmęs į tribūną akcentuoja, kad pirmųjų patikimų vakcinų nuo COVID-19 Lietuva sulaukė per metus, jų pakanka masinei skiepijimui programai įvykdyti, todėl, pasak jo,

„galima jaustis tvirčiau nei praėjusių metų vasarą“. Kalbose padidinti pasiskiepusių skaičių bandoma akcentuojant, kad tą reikia padaryti „dėl mūsų Lietuvos“, primenama, kad liga pavojingiausia mūsų tėvams ar besikreipdamas į senjorus ateiti skiepytis. G. Nausėda kalbėjo ir apie savo pasiskiepijusią šeimą bei tėtį, kuris klausė, kada galės pasiskiepyti trečia vakcinos doze. Galime teigti, kad valstybės vadovo, kuriuo visuomenė dažnai linkusi pasitikėti, demonstratyvaus skiepijimosi tikslas – įtikinti šalies gyventojus, kad vakcina yra saugi ir paskatinti pasiskiepyti juos. Toliau tęsiant šią temą reikėtų paminėti, kad koronaviruso pandemijos pradžioje dalintasi vaizdo įrašais iš LRT transliuotos laidos „Stiprūs kartu“. Akcentuota, jog prie pilietinės iniciatyvos, skirtos padėti gyventojams susidoroti su koronaviruso pandemijos ir karantino iššūkiais, prisijungė prezidentūra. Rodyta, kaip G. Nausėda kartu su pirmąja šalies ponia D. Nausėdiene savanoriauja – savo namų kieme ant stiklainių, skirtų patiriantiems nepriteklių, klijuoja etiketes, o po to sveikina Lietuvos gyventojus su artėjančiomis Velykomis. Šiame vaizdo įrašė prezidentas pasirodo namų aplinkoje, be oficialaus kostiumo, sakydamas kalbą jos neskaito iš suflerio – taip bandoma sukurti familiarsnį nei įprastai ryšį su žiūrovu. G. Nausėda, kaip dažnai elgiamasi socialiniuose tinkluose, siekia prisistatyti kaip „vienas iš mūsų“. Be to, šiame vaizdo įrašė matomą prezidento žmoną galime traktuoti kaip G. Nausėdos viešo pasirodymo komandos narę, padedančią tą pasirodymą atlikti (2 paveikslas).

2 paveikslas. G. Nausėda kartu su D. Nausėdiene savanoriauja.

G. Nausėda reiškė palaikymą Italijai, kurioje 2020 m. kovo 31 koronavirusas buvo nusinešęs 12 tūkst. gyvybių (daugiausiai visoje Europoje), šalyje paskelbta Nacionalinė gedulo diena. Tada pasidalinta vaizdo įrašu, kuriame prie Prezidentūros, ant kurios plevėsuoja holografinė Italijos vėliava su užrašu „Siamo con voi!“ (*liet.* Mes su tavimi), groja saksofonistas.

G. Nausėda „Facebook“ paskyroje komunikavo įvairiais *Lietuvos vidaus politikos klausimais*. Pirmiausia – valstybinės šventės ir kiti minėjimai. Jie pasižymi gausiu tiek aplinkos, tiek asmeninio fasado lietuviškos simbolijų arsenalu (matomos Lietuvos ir prezidentūros vėliavos, Vytis, giedamas Lietuvos himnas ir kt.). Šių elementų galime rasti 2020 m. vasario 16 d. paviešintame vaizdo įrašė, kuriame sudėtos akimirkos iš Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimo. Matoma, kaip prezidentas bendrauja su kariais, po to – su gyventojais, spaudžia jiems rankas. Akivaizdu, kad ceremonijos, tokios kaip valstybinės šventės, kur naudojama bene visi informacijos perdavimo būdai ir formos, yra dar vienas būdas, kur G. Nausėda bando realizuoti legitimaus autoriteto siekį. Be to, tą daryti padeda ir žmonės, su kuriais kontaktuoja prezidentas. Atliekant analizę pastebėta, kad G. Nausėda stengiasi megzti ryšį su Lietuvos gyventojais, nes tikisi suformuoti palankią nuomonę apie save, įgyti palankumą, užsitarnauti pasitikėjimą. Tarkime, jis ne kartą lankėsi įvairiose Lietuvos miestuose ir miesteliuose. Pavyzdžiui, vyko į Tauragėje įsikūrusį neįgaliųjų dienos centrą, Telšių regioną, abiejuose bendravo su vietiniais gyventojais, vaikščiojo po apylinkes. 2021 m. gegužę G. Nausėda visuomenę kvietė palaikyti žalios Lietuvos deklaraciją, kuria siekiama kurti švarią ir žalią ateitį. Vėliau prezidentūros kieme sakė kalbą „Žalios Lietuvos“ deklaracijos paskelbimo ceremonijoje. Be ekologijos temų, G. Nausėda komunikavo ir neįgaliųjų klausimais. Tarkime, dalijosi vaizdais iš prezidentūroje organizuotos iš „DOUday“ arba paskutiniame šio tyrime vaizdo įrašė G. Nausėda gestų kalba siuntė žinią, kad palaiko kurčio žmogaus teises. G. Nausėdai svarbus ir ankstyvojo ugdymo klausimas (pasiūlymas ankstinti ugdymą buvo pateiktas prezidento dekretu). Publikuotos pokalbio šia tema ištraukos su edukologėmis ir pedagogėmis. Prezidento dėmesys ir politinė komunikacija minėtomis temomis siunčia žinią visuomenei apie jų svarbą. Informaciją dar plačiau paskelbia žiniasklaida, kuri nuolatos seka prezidento kalbas ir jo veiksmus (G. Nausėdos santykis su žiniasklaida ir laidų vedėjais bus aptariamas vėliau). Norėdamas paveikti ir įtikinti gyventojus rinkti Parlamento narius, prieš 2020 m. spalio 11 d. Seimo rinkimų pirmąjį turą G. Nausėda publikavo raginimą eiti balsuoti. Vaizdo įrašė prezidentas sėdi prie savo darbo stalo. Ant jo padėtos dvi nuotraukos, segtuvai, rašiklis, o už G. Nausėdos nugaros – dvi vėliavos (Lietuvos ir prezidento). Prezidento verbalinė kalba motyvuojanti, jo balso tonas netolygus, pabrėžiami svarbūs žodžiai, gestikuliuojama neverbalinės kalbos elementais – rankomis (3 paveikslas).

Reikšmingą vietą G. Nausėdos politinėje komunikacijos užima *užsienio politikos* temos. Remiantis analize, jas galima išskaidyti į kelias potėmes: Europos Vadovų Taryba (EVT), NATO, ES klausimai, diplomatiniai santykiai su kitomis valstybėmis. Pirmasis vaizdo įrašas, kuriame G. Nausėda kalbėjo apie užsienio politiką, publikuotas 2020 m. liepą. Tai reiškia, kad praėjo daugiau nei metai po G. Nausėdos laimėtų prezidento rinkimų. Įprastai iš prezidento lyderio tikimasi didesnio aktyvumo užsienio politikos klausimais. Juolab suvokiant, jog prezidentas didžiausius įgaliojimus turi būtent užsienio politikos srityje – jis sprendžia pagrindinius užsienio politikos klausimus.

3 paveikslas. Prezidentas G. Nausėda Lietuvos gyventojus kviečia balsuoti 2020 m. Seimo rinkimuose.

Aptariamame vaizdo įrašė (tada G. Nausėda dalyvavo EVT, Briuselyje) prezidentas griežtu balsu kalba apie Rusiją ir jos bandymą perrašinėti istoriją kitų šalių atžvilgiu ir sąskaita. Jis išsakė poziciją, kad „tai tikrai nėra priimtina, nes tai akivaizdžiai prasilenkia su istorine teisybe, istoriniais faktais“ (4 paveikslas). Vėliau šiame (ir kitose keliose vaizdo įrašuose) rodomi vaizdai iš EVT susitikimo, niekas nekalba, fone groja muzika. Matoma, kaip oficialioje aplinkoje, pasitempęs G. Nausėda susiliečiant alkūnėmis pasisveikina (toks pasisveikinimo būdas atsirado per pandemiją) su kitais politikais, įskaitant Europos Komisijos (EK) pirmininkę U. von der Leyen.

4 paveikslas. G. Nausėda kalba Europos Vadovų Taryboje.

2021 m. liepą Lietuvoje lankėsi EVT pirmininkas C. Michelis. Prezidentūroje vykusioje spaudos konferencijoje su juo dalyvavo ir G. Nausėda. Kalbėdamas prezidentas stovėjo atsirėmęs į tribūną, tardamas žodžiu darė pauzes, akcentavo svarbiausius žodžius ir vis žvilgtelėdavo į C. Michelį lyg tikėdamasis būti išgirstas ar pritarimo. G. Nausėda kalbėjo apie iššūkius, su kuriais dorojasi Lietuva ir ES. Tai: pandemija, nelegalių migrantų iš Baltarusijos srautų valdymas, pasienio stiprinimas. G. Nausėda pabrėžė: „stebime, kaip Baltarusijos režimas naudoja migraciją kaip politinės manipuliacijos įrankį“, todėl tikėtasi ES pagalbos.

Komunikuota ir apie NATO. 2021 m. metų kovo 29 d. pasirodė vienas iš skirtingų iškarpų sumontuotas vaizdo įrašas, kuriame minima 17 metų, kai Lietuva yra NATO narė, sukaktis. Vaizdo įrašė matoma, pavyzdžiui, kaip G. Nausėda spaudžia ranką NATO generaliniam sekretoriui J. Stoltenbergui, rodomi kareiviai, laivai, lėktuvai, tankai, viename jų – kariška uniforma dėvintis ir kitiems mojančias G. Nausėda (5 paveikslas), lyg primindamas, kad prezidentas turi sąsajų ir su kariuomene. Jis yra Vyriausiasis valstybės ginkluotųjų pajėgų vadas. Vaizdo įrašė niekas nekalba, jo fone groja didinga melodija.

5 paveikslas. Prezidentas G. Nausėda moja iš tanko.

Remiantis analize nekyla abejonių, kad G. Nausėda pritaria ES vykdomai politikai. 2021 m. liepą vykusioje spaudos konferencijoje jis dalyvavo kartu su premjere Ingrida Šimonyte ir Europos Komisijos pirmininke U. Von der Leyen. Ji į Lietuvą buvo atvykusi pristatyti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonių ir jos teikiamų galimybių ES narėms. Pozityviai apie ES G. Nausėda atsiliepė vaizdo įrašė, skirtame konferencijai dėl Europos ateities „Ateitis tavo rankose“. Lietuvos prezidentas, kaip vienas iš valstybės vadovų, atsakinėjo į klausimą, kaip vienas žmogus gali pakeisti

Europos ateitį. Savo atsakyme jis akcentavo žmogaus laisvę rinktis ir skirtingų piliečių, tautų, valstybių bendradarbiavimą. G. Nausėda mezgė diplomatinius ryšius su Moldova ir Sakartvelu. Lankydamasis minėtuose šalyse išreiškė palaikymą dėl jų įstojimo į ES. Kišiniove vykusioje spaudos konferencijoje G. Nausėda savo kalboje negailėjo pagyrų ES ir pabrėžė palaikantis Moldovos įstojimą į ES: „Mano atvykimo tikslas yra paremti europinį Moldovos kursą“. Lankydamasis Sakartvele, kur susitiko su Sakartvelo prezidentė S. Zurabišvili, pasirašė bendrą deklaraciją Sakartvelo suverenitetui, teritoriniam vientisumui, europinei ir transatlantinei integracijai remti. Vykusioje spaudos konferencijoje iš tribūnos ramiai kalbėdamas G. Nausėda teigė, kad nors šalys geografiškai tolimos, jas sieja tvirti ryšiai: jos artimos vertybiniu požiūriu, susiduria su tais pačiais išoriniais iššūkiais ir grėsmėmis. G. Nausėda Sakartvele susitiko ne tik su šalies prezidentė. Kartu su žmona D. Nausėdiene grožėjosi šalies gamta, bendravo su vietiniais lietuviais, vaizdo įrašė rodytos ištraukos iš prezidento interviu dalijimo itin gausiai susirinkusiai užsienio žiniasklaidai (6 paveikslas). Aptarti pavyzdžiai rodo, kad G. Nausėda savo lyderystę siekia įtvirtinti per komunikaciją su kitų valstybių vadovais – išreikšdamas palaikymą dėl įstojimo į ES, juos užtardamas. Didelis susidomėjimas iš užsienio žiniasklaidos pusės rodo jo, kaip lyderio, nuomonės ir pasisakymai tam tikrais klausimais yra autoritetingi.

6 paveikslas. G. Nausėda dalija interviu užsienio žurnalistams komandiruotėje Sakartvele.

Derėtų nepamiršti ir kitos – Jungtinių tautų (JT) – organizacijos. 2021 m. rugsėjį G. Nausėda lankėsi JAV, Niujorke. JT Generalinėje Asamblėjoje anglų kalba kalbą sakęs prezidentas išskyrė 30 m. sukaktį, kuomet Lietuva tapo JT nare, kalbėjo globalios vakcinacijos poreikį, klimato kaitą, apie

Baltarusijos grėsmę, jos spaudimą ES.

Analizuojant G. Nausėdos politinę komunikaciją kitų valstybių atžvilgiu pastebėta, kad prie Lietuvos draugiškų valstybių galima priskirti: Latviją, Estiją, Ukrainą, Lenkiją, opozicinę Baltarusiją, Moldovą, Sakartvelą, Ispaniją.

Politinėje komunikacijoje G. Nausėda dažnai akcentavo glaudžius Lietuvos ir Lenkijos santykius. 2021 m. minint Gegužės 3 d. Konstitucijos 230-ąsias metines G. Nausėda lankėsi Varšuvoje. Sakydamas kalbą Lenkijos parlamente, dekoruotame atitinkamomis fasado dekoracijomis (pavyzdžiui, Lenkijos herbu, Lenkijos vėliava), G. Nausėda kalbėjo apie „nepalaužiamą Lietuvos ir Lenkijos bendrystę“, pabrėžė, jog „Lietuva niekada nepripažins neteisėtos Krymo aneksijos ir sieks, kad baigtųsi faktinė dalies Rytų Ukrainos okupacija“. Vėliau prezidentas dalyvavo diskusijoje kartu su Latvijos, Estijos, Lenkijos ir Ukrainos prezidentais. G. Nausėda sėdėjo atsilošęs fotelyje, susikėlęs kojas vieną ant kitos, susidėjęs sunertas rankas. Jis, kartais gestikuliuodamas rankomis, verbaline kalba ir vėl akcentavo Lietuvos ir Lenkijos glaudžius ryšius, kalbėjo bendrą istoriją, Europos ateitį (7 paveikslas).

7 paveikslas. Prezidentas G. Nausėda dalyvauja Lietuvos, Estijos, Latvijos, Lenkijos ir Ukrainos Prezidentų diskusijoje Gegužės 3-iosios Konstitucijos 230-ųjų metinių minėjimo proga.

Glaudžius santykius Lietuva palaiko ir su Ukraina. 2020 m. gegužę Lietuvoje lankėsi Ukrainos ambasadorius Lietuvoje V. Jacenkivskis. Prezidentūroje G. Nausėdai jis perdavė Ukrainos prezidento V. Zelenskio dovaną – nacionalinius siuvinėtus marškinėlius (Vyšivankos dienos proga). Vaizdo įrašė G. Nausėda pasipuošęs kostiumu, jo veidą dengia medicininė kaukė, rankas –

medicininės pirštinės. Rodoma, kaip prezidentas atsargiai apžiūri marškinėlius, su svečiu kalbasi angliškai, o vaizdo įrašo pabaigoje ukrainiečių kalba išreiškia palaikymą. G. Nausėda oficialiu vizitu 2021 m. lankėsi Ukrainoje, kur susitiko su Ukrainos prezidentu V. Zelenskiu. Tų pačių metų liepą V. Zelenskis lankėsi Lietuvoje, kur transliuotoje bendroje prezidentų spaudos konferencijoje G. Nausėda akcentavo ilgalaikius Lietuvos ir Ukrainos santykius, kalbėjo apie ES, iškelė Rusijos aneksuoto Krymo klausimą ir pabrėžė Rusijos agresiją.

G. Nausėda ne kartą reiškė palaikymą opozicinei Baltarusijai. Pavyzdžiu, 2021 m. kovo 25 d., kai Baltarusija minėjo nepriklausomybės dieną, ant prezidento „Facebook“ sienos pasirodė vaizdo įrašas, kuriame matyti įvairūs kadrai iš „Laisvės kelio“, susitikimo su S. Cichanouskaja. Vaizdo įrašo pabaigoje G. Nausėda, kurio švarko atlake įsegtas ne tik Vytis, bet ir Lietuvos bei Baltarusijos istorinė vėliava, užtikrintai ištarė žodžius: „Mes su tavimi, laisva Baltarusija. Ir tiesime tau savo ranką.“ Matomi simboliai, pavyzdžiui, Baltarusijos istorinė vėliava, rodomas susitikimas su opozicinės Baltarusijos lydere S. Cichanouskaja. Visa tai leidžia teigti, kad G. Nausėda transliuoja turintis aiškią poziciją ir palaiko nepriklausomos Baltarusijos idėją.

G. Nausėda informavo ir apie susitikimą su Ispanijos ministru pirmininku P. Sanchezu. Abu politikai dalyvavo bendroje spaudos konferencijoje, vykusioje Lietuvos karinių oro pajėgų Šiaulių aviacijos bazėje. Fasade matomos ryškiausios fasado detalės – Lietuvos, Ispanijos ir NATO vėliavos bei Lietuvos prezidentūros herbas ant tribūnos, iš kurios kalbėjo G. Nausėda. Atkleipiamas dėmesys, kad konferencija buvo nutraukta gavus pavojaus signalą ir į dangų pakilus Ispanijos naikintuvams, tačiau vėliau pratęsta (8 paveikslas).

8 paveikslas. G. Nausėdos ir Ispanijos ministras pirmininko P. Sanchezo spaudos konferencija.

Vaizdo įrašė, publikuotame G. Nausėdos „Facebook“ prezidentas su pasididžiavimu kalbėjo: „O ką jūs galvojate? Galvojate, kad čia prezidentai, premjerai šneka visokias deklaracijas, o niekas realybėje neveikia? Matote, kad viskas veikia puikiausiai.“ Vėliau kalbą tęsė apie Europos Rytų ir Pietų partnerystes. Iš aptarto pavyzdžio galime pastebėti, kad nors spaudos konferencijoje įprastai kalbama formalia kalba, po netikėtai nutikusio įvykio G. Nausėda nepasimetė, improvizavo ir po vėl tęsė formalią, iš anksto paruoštą, kalbą.

Reikšminga pažymėti, kad G. Nausėdos bendravimas su aukšto rango pareigūnais, valstybių ir organizacijų vadovais, lyderiais, kurie gerai atpažįstami visuomenėje, padeda konstruoti lyderystę. Minėtų legitimų autoritetingų vadovų ir lyderių aplinkoje figūruojantis G. Nausėda ir apie save bando kurti tokį suvokimą bei jį ištransliuoti auditorijai. Norima, kad šiai nekiltų abejonių dėl G. Nausėdos legitimumo, autoriteto, lyderystės ir ji tai priimtų, kaip neginčijamą faktą.

Grįžtant prie diplomatinių santykių analizės, ne visos šalys Lietuvos atžvilgiu traktuojamos kaip draugiškos. Ir nors oficialių G. Nausėdos vizitų į Rusiją ar Baltarusiją nebūta, prezidento komunikacijoje neigiamame kontekste figūruoja Kremliaus kontroliuojama Rusija ir A. Lukašenkos – Baltarusija. Apie G. Nausėdos požiūrį į Baltarusiją jau užsiminta anksčiau. Daugiausiai spaudos konferencijose jis neigiamai kalbėdavo apie nelegitimų diktatorių A. Lukašenką, kritikuodavo vyraujančią politinę situaciją, ragindavo stabdyti Astravo AE, daug dėmesio skyrė migrantų iš Baltarusijos krizei ir sienos apsaugai. Kitiškas G. Nausėda išlikdavo ir komunikuodamas apie Rusiją. Tarkime, kritikavo Kremliaus bandymus perrašyti istoriją.

Prezidento kiekvienų metų prerogatyva – daryti metinius pranešimus Seime apie padėtį Lietuvoje, šalies vidaus ir užsienio politiką. Pavyzdžiui, 2021 m. birželio 8 d. prezidentas G. Nausėda Seime skaitė antrą per savo kadenciją metinį pranešimą. Kalbėdamas iš Seimo tribūnos jis nevengė kritikos Vyriausybei ir kitoms valdžios institucijoms, įvardijo problemas, su kuriomis susidūrė Lietuva, tačiau kalbėjo ir apie užsienio politiką. Skaitydamas metinį pranešimą G. Nausėda akcentavo kai kuriuos žodžius, pavyzdžiui, dėkojo šalies gyventojams už jų tvirtybę, pabrėžė gerovės valstybės kūrimo būtinybę. Jo verbalinę kalbą lydėjo neverbalinė kalba – rankų gestai. Atliekant analizę taip pat dėmesys atkreiptas į vaizdo įrašų, kuriuose apžvelgiama 100 kadencijos dienų, pirmieji ir antrieji prezidento kadencijos metai, trukmę. 2019 m. spalio viduryje, minint 100 prezidento darbo dienų publikuotame vaizdo įrašė suklijuotos vaizdo iškarpos iš įvairių įvykių, renginių, susitikimų su politikais ir gyventojais, įvykusių per minėtą laiką, fone groja intensyvi, ritminga muzika – jis trunka maždaug 2 min. Tokiu pat principu sukurtas kitas vaizdo įrašas, kuriame minimi pirmieji kadencijos metai, trunka beveik 4 min. Antrosios kadencijos metai pristatomi per besikeičiančias nuotraukas ir dar trumpesnę laiką – per pusantros minutes. Be to, vaizdo įrašuose verbaline kalba komunikuojama labai minimaliai. Lyderis, norėdamas įtvirtinti savo lyderystę per komunikaciją, turėtų įdėti daugiau

pastangų transliuojamai medžiagai pasiruošti ir išsamiau pristatyti per metus nuveiktus darbus. Kelios minutės apžvalgos yra per mažai. Juolab tokiu būdu sunku nepalikti dviprasmybių, kurių, vėlgi, lyderis savo politinėje komunikacijoje turėtų vengti.

Be aptartų temų, G. Nausėda „Facebook“ paskyroje aktyviai dalinosi *sveikinimais*. Šioje vietoje reikėtų paminėti, kad Lietuvos prezidento rinkimai, kuriuose triumfavo G. Nausėda, įvyko 2019 m. gegužės 26 d., tačiau apskritai pirmasis vaizdo įrašas prezidento „Facebook“ paskyroje pasirodė spalį – beveik po penkių mėnesių – ir tai buvo sveikinimas su Kūno kultūros ir sporto diena. Tylos pauzė yra didelė ir tai politikui, kuris lyderystę konstruoja politinės komunikacijos procese, nėra teigiamas dalykas. Tačiau atliekant tyrimą pastebėta, kad tai nėra pirmas kartas, kuomet G. Nausėdos komunikacija yra pavėluota arba jos visai nėra. Be to, neaiškūs temos pasirinkimo argumentai, įprastai sveikinimas Kūno kultūros ir sporto diena nėra vienas iš pagrindinių dalykų, temų, kuriomis komunikuoja prezidentai. Grįžtant prie vaizdo įrašo, juodą kostiumą, kurio atlake įsegtas Vytis, dėvintis G. Nausėda akivaizdžiai iš suflerio skaito parašytą kalbą, jo akys nuolatos laksto, kūnas – sukaustytas, nestabilus, siūbuojantis. Veido mimika rimta, šypsena atsiranda tik pabaigoje, kuomet prezidentas pavardija linkėjimus (9 paveikslas). Iš kūno kalbos ir balso galime daryti prielaidą, kad pirmasis toks pasirodymas prieš kamerą prezidentui kėlė stresą, jis nesijautė laisvai, tačiau fasado dekoracijos – Lietuvos ir prezidentūros vėliavos – padėjo sukurti visuomenei atpažįstamą aplinką, kurioje tradiciškai rodomi prezidentai. Kitaip sakant, vaidinimą G. Nausėda atliko jau suformuotame fasade ir tai padėjo jį atpažinti kaip prezidentą.

9 paveikslas. Prezidento G. Nausėdos pirmasis vaizdo įrašas „Facebook“ po rinkimų.

Dažniausiai Kūčių, Šv. Kalėdų, Naujų metų, Velykų proga, Motinos dienos progų sveikinimus G. Nausėda siuntė kartu su žmona D. Nausėdienė. Oficialiai apsirengę, pasipuošę ir pasitempę iš Prezidentūros vidaus ar lauko sveikino šalies gyventojus įvairiomis progomis. Neretai iš suflerio skaitomų kalbų fone, grojo rami melodija, rodyti titrai. Atsižvelgiant į progą, rodytos atitinkamos fasado dekoracijos. Pavyzdžiui, 2019 m. sveikinime Kūčių proga matoma Kalėdų eglė, kraštas paveikslo ir liepsnojantis židinytis, simbolizuojantis šventiškumą, šilumą. Verbaline kalba skatinama kurti ryšį tarp žmonių, rūpintis ir padėti vieni kitiems (10 paveikslas).

10 paveikslas. 2019 m. Prezidento ir pirmosios ponios D. Nausėdienės sveikinimas Kūčių proga.

G. Nausėda bando įtvirtinti savo, kaip lyderio, poziciją santykiuose ne tik su žmona, bet ir vaikais. Tokia praktika nėra reta – prezidentai dažnai siekia užmegzti ryšį su vaikais (nes tai simbolizuoja rūpestingumą, žmogiškumą taurumą), todėl juos įtraukia ir į savo politinę komunikaciją, tačiau ne visiems tai sekasi vienodai gerai. Sparčiai plintant koronavirusui, 2020 m. balandį publikuotame Velykiniame sveikinime G. Nausėda pasakojo apie sutiktą 9-10 m. berniuką. Jis, anot prezidento, jo liūdnam paklausė: „Prezidente, ar mes pasveiksime?“. Prezidentas atsakė: „Žinoma, vaikuti, mes pasveiksime. Bet geriau būtų tiesiog nesusirgti.“ (11 paveikslas). Šis atvejis iliustruoja G. Nausėdos bandymą būti arčiau vaikų, tačiau, darbo autorės nuomone, jis nėra pasisekęs. Kadangi G. Nausėda viešoje erdvėje apie sutiktus „berniukus“ kalbėjo ne vieną kartą, tai visuomenėje tapo savotišku folkloru ir neprisidėjo prie G. Nausėdos, kaip lyderio, autoriteto stiprinimo. Be to, prezidentas vaikus yra kvietęs ir į Prezidentūrą. Pavyzdžiui, 2019 m. kartu įžiebė Kalėdų eglę. Vaizdo įrašė rodoma, kai prezidentas šiltai bendrauja su vaikais, jų klauso, pjauna ir dalina tortą. Visi rodomi džiugios nuotaikos, fone groja nuotaikinga, šventinė muzika.

11 paveikslas. 2020 m. Prezidento ir pirmosios ponios D. Nausėdienės Velykinis sveikinimas.

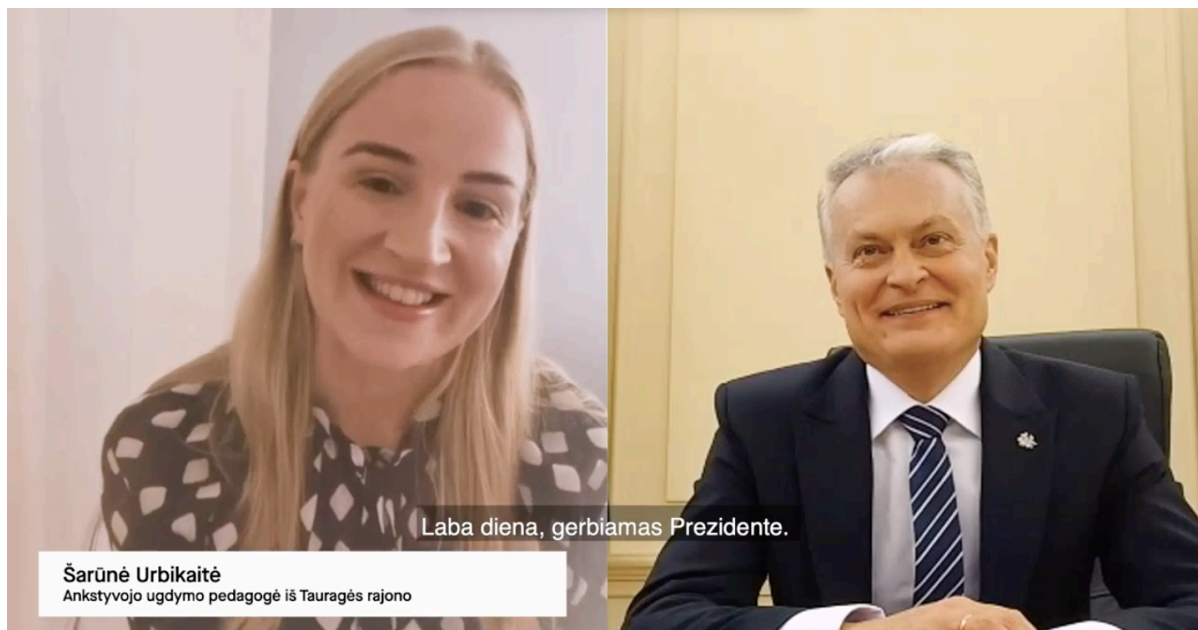
Kitas atvejis – Tarptautinę vaikų gynimo dieną prezidentas nepraleido progos prezidentūros kieme su vaikais paspardyti futbolo kamuolį. Tai yra simbolinis veiksmas, nešantis žinią, kad G. Nausėdai fizinis aktyvumas nėra svetimas (12 paveikslas). Be to, prezidentas gyventojus yra kvietęs jungtis prie nacionalinio judumo iššūkio – eiti, judėti, sportuoti.

12 paveikslas. Tarptautinę vaikų gynimo dieną G. Nausėda su vaikais prezidentūroje spardo kamuolį.

Tęsiant sveikinimų temą, kartais G. Nausėda sveikinimus siuntė vienas. Koronaviruso situacijai negerėjant prezidentas dėkojo medicinos darbuotojams už sunkų jų darbą. Su profesine diena sveikino mokytojų dienos proga – keliems iš jų paskambino vaizdo skambučiu iš darbo kabineto ir

gyrė už nudirbtus darbus. Atsipalaidavęs džiugios nuotaikos prezidentas laisvai bendravo su mokytojais, šypsojosi, juokavo, gestikuliavo rankomis (13 paveikslas).

13 paveikslas. G. Nausėda vaizdo skambučiu bendrauja su mokytojais.

Du metus iš eilės sveikino su Europos diena, sveikinimo kalbas iš tribūnos sakė Lietuvos sportininkų palydėtuvėse į Tokijo paraolimpines žaidynes ir Regionų forumo metu (14 paveikslas).

14 paveikslas. G. Nausėdos sveikinimo kalba Regionų forume.

Prezidento sveikinimų gausą galime vertinti, kaip norą pademonstruoti rūpinimąsi ir kuriamą santykį, mezgamus ryšius su šalies gyventojais ir konkrečiomis grupėmis, pavyzdžiui, medikais ir mokytojais.

T.y. specialistais, kurie pripažįstami ir gerbiami visuomenėje. Dėl to sveikinimai siunčiami ne tiesiogiai, tačiau viešai, yra skirti ir matomi plačiai visuomenei. Tiesa, iš visų sveikinimų išsiskyrė 2021 m. gegužės 15 d. sveikinimas su tarptautine šeimos diena. Pirmiausia vaizdo įrašas buvo parodytas per „Didįjį šeimų gynimo maršą“ (kurio dalyviai pasisakė prieš Stambulo konvenciją, teigė kovoję už tradicinės šeimos sampratą), o vėliau pakoreguotas ir įkeltas į prezidento „Facebook“ paskyrą. Prezidentas jame kalba, kad „nereikia bijoti žmonių, kurie yra pikti ir pavargę“, „mūsų žmonės nusipelno būti išklaudyti ne tik kartą per 4 metus“. Tai pirmasis vaizdo įrašas, kuriame prezidentas pirmą kartą kalba apie tos pačios lyties asmenų bendro gyvenimo klausimus (tema, kuri tuo metu buvo itin aktuali visuomenės dienotvarkėje), tačiau akcentavo (pabrėžė žodžiu ir mostelėjo ranka), kad tai turi būti daroma laikantis 38 Lietuvos Respublikos Konstitucijos straipsnio, teigiančio, kad šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas, o santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu. Nors prezidentas atvirai nedeklaravo ir bandė likti neutralus LGBT+ žmonių teisių klausimų, galime daryti prielaidą, jog jis yra tradicinės šeimos šalininkas. Atkreipiamas dėmesys, kad tokia praktika, kai prezidentas savo kalboje palieka dviprasmybių, yra ydinga. Politinė komunikacija privalo būti aiški ir nedviprasmiška. Aptartas atvejis – priešingas.

15 paveikslas. G. Nausėda duoda interviu „CNN International“.

Kadangi atliekant analizę rastas vienas interviu, atskirai aptariamas G. Nausėdos santykis su žurnalistais ir laidų vedėjais. Atlikus tyrimą pastebėta, jog prezidentas per visą tirtą laikotarpį nepublikavo nė vieno interviu su žurnalistu iš Lietuvos. „Facebook“ paskyroje pasidalinta vos vienu interviu, duotu JAV televizijai „CNN International“, prezidentą kalbino britų žurnalistas R. Questas. G. Nausėda pasakojo apie 2019 m. Lietuvos prezidento rinkimuose tvyrojusią įtampą, kalbėjo apie nelegitimų prezidentą A. Lukašenką bei aiškinosi, kaip tvarkosi su pandemija. Interviu metu G.

Nausėda vilki kostiumą, kaip įprasta, jo atlake įsegtas Vytis. Prezidentas sėdi, o už jo trys vėliavos – Lietuvos, ES ir NATO. Pastebėta, kad G. Nausėda daug gestikuliuoja rankomis, jo sėdėsena pasvirusi, galva nuolatos pakreipiama tai į vieną, tai į kitą pusę. Kai žurnalistas klausia apie lyderystę itin sudėtingu pasauliui laiku, prezidento akys laksto (15 paveikslas). Tai rodo, kad klausimas nėra lengvas, prezidentą verčia pamastyti, kaip ir kokį atsakymą pateikti.

Iš visų analizuotų vaizdo įrašų bene geriausiai G. Nausėdos požiūris į Lietuvos žurnalistus atsiskleidė 2021 m. liepą vykusioje prezidento metinėje spaudos konferencijoje. Prezidentas savo kalbą Prezidentūros fone atsirėmęs į prezidento herbu papuoštą tribūną pradėjo nuo prisiminimų iš inauguracijos dienos. G. Nausėda vėliau tęsė, kad COVID-19 tapo vienu iš svarbiausių antrųjų kadencijos metų išbandymų. Akcentavo pasigedęs aktyvesnių Sveikatos apsaugos ministerijos veiksmų skatinant vakcinavimą. G. Nausėda taip pat kalbėjo apie gerovės valstybės (stiprios, teisingos, žalios, inovatyvios ES valstybės) siekių įgyvendinimą. Atsakydamas į žurnalistų užduotą klausimą, ar būtų pasirašęs Partnerystės įstatymą, kuris buvo pasiūlytas svarstyti Seimui, prezidentas, neleidęs užbaigti klausimo iki galo pradėjo kalbėti, kad būtų jo nepasirašęs, nes jame buvo beveik suniveliuoti santuokos ir partnerystės apibrėžimai. Baigęs kalbėti prezidentas dairėsi aplink, nevalingai judino lūpas. Paprašytas įvardyti klaidą G. Nausėda prisiminė kadencijos pradžią, kuomet, kaip pats sakė, pernelyg daug žiūrėdavo ir skaitydavo, kas ką sakydavo, komentodavo. Kaip teigė prezidentas, šiandien jis to atsisakė ir stengiasi kalbėti su žmonėmis, nes, pasak jo, tai geriausias šaltinis norint sužinoti, kaip situacija atrodo iš tikrųjų. „Bendravimas su žmonėmis tiesiogiai yra kur kas geresnis dalykas negu skaityti spaudą“, – sakė G. Nausėda. Baigęs atsakinėti į klausimą ir apibendrinęs, kad kaupiantis patirčiai daro tam tikras išvadas, prezidentas stipriai suspaudęs lūpas nusišypsojo (16 paveikslas).

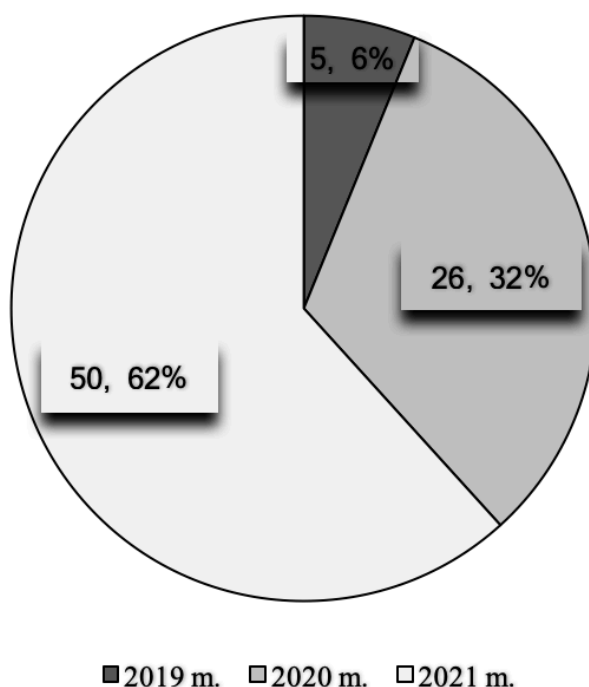
16 paveikslas. G. Nausėdos metinė spaudos konferencija 2021 m. liepos 14 d.

Iš prezidento kūno kalbos, ištartų žodžių ir fakto, kad jis nėra pasidalinęs nė vienu interviu, kur jį kalbintų žurnalistas iš Lietuvos, galime daryti prielaidą, kad G. Nausėdai atsakinėti į žurnalistų klausimus nėra itin malonu ir patogiu, dėl to kontakto kiek įmanoma labiau stengiamasi išvengti. Be to, prezidentui atsisakyti skaityti spaudą ir sužinoti apie naujausius pasaulio, Lietuvos įvykius, apie kuriuos praneša iš įvykių vietų dirbantys žurnalistai, kuomet jo pagrindinis darbas susijęs su užsienio politika, neatrodo teisingas žingsnis. Tiesa, situacija buvo kiek kitokia, kuomet G. Nausėdą kalbino Rytų Europos studijų centro vadovas L. Kojala. Prezidentas pokalbio metu sėdėjo sukryžiuotomis kojomis ir ant jų uždėjęs sunertas rankas. Išgirdęs klausimus G. Nausėda nepasimetė, į juos atsakinėjo ramiai. Kalbėdamas apie Lietuvos ir Lenkijos santykius, tuometinę politinę situaciją Baltarusijoje, Ukrainoje, Rusijoje, ES G. Nausėda gestikulavo rankomis, jo veidą dengė medicininė kaukė, kuri neleido pamatyti veido mimikų.

3.3 Tyrimo išvados

Atlikus prezidento G. Nausėdos politinės komunikacijos – vaizdo įrašų „Facebook“ – analizę ir ištyrus 81 vaizdo įrašą paaiškėjo, kada, kokiomis temomis ir kaip tai darant bandoma įtvirtinti prezidentinę lyderystę.

Suskaičiuota, kad 2019 m. publikuoti 5 vaizdo įrašai, 2020 m. prezidentas buvo aktyvesnis – publikuoti 26 vaizdo įrašai, o nuo 2021 m. iki rugsėjo 30 d. pavišinta 50 vaizdo įrašų (1 diagrama).

1 diagrama. G. Nausėdos „Facebook“ paskyroje publikuotų vaizdo įrašų skaičius

Pastebėta, kad prezidentas daugiausiai įvairiais aspektais komunikavo apie: koronaviruso pandemiją, Lietuvos vidaus politiką, užsienio politiką ir siuntė sveikinimus (1 lentelė).

Tema	Aspektai
<i>Koronaviruso pandemija</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Pirmasis informacinis kreipimasis į tautą; • Užuojauta dėl pirmos aukos; • Raginimai skiepytis, likti namuose; • G. Nausėdos skiepas.
<i>Lietuvos vidaus politika</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Valstybinių švenčių ir istorinių įvykių minėjimas; • Raginimas balsuoti Seimo rinkimuose; • Kuriamas ryšys su šalies gyventojais; • Ankstyvo vaikų ugdymo iniciatyva; • Neįgaliųjų teisių ir sąlygų gerinimas; • Pasirašyta Žalios Lietuvos deklaracija.
<i>Užsienio politika</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ES klausimai; • Dalyvavimas Europos Vadovų Taryboje; • NATO propagavimas; • Diplomatinė santykių su Latvija, Estija, Lenkija, Ukraina, opozicine Baltarusija, Moldova, Sakartvelu, Ispanija kūrimas; • Priešiškumas Rusijos (Kremliaus) atžvilgiu; • Baltarusijos klausimai: <ol style="list-style-type: none"> a) A. Lukašenkos režimo kritika; b) Laisvos Baltarusijos idėjos palaikymas; c) Kritika Astravo AE; d) Sienos klausimas; e) Migrantų krizė.
<i>Sveikinimai</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kūčių, Šv. Kalėdų, Naujųjų metų, Velykų proga, Motinos dienos, Kūno kultūros ir sporto dienos, Mokytojų dienos, Medikų profesinės dienos, Tarptautinės darbo dienos, Tarptautinės šeimos dienos, Tarptautinės vaikų gynimo dienos progomis.

1 lentelė. G. Nausėdos politinės komunikacijos temos.

Atkreiptas dėmesys, kad pirmasis koronaviruso pandemijos atvejis Lietuvoje fiksuotas 2020 m. vasario 28 d., tačiau pirmasis vaizdo įrašas, kuriame prezidentas kreipėsi į tautą ir pirmą kartą prakalbo apie pandemiją, pasirodė po daugiau nei dviejų savaitų. Kaip išsiaiškinta teorinėje dalyje, lyderiai prezidentai į krizes turi reaguoti nedelsiant – šiuo atveju G. Nausėda pasielgė priešingai ir tai nėra teigiamas dalykas lyderystę konstruojant politinės komunikacijos procese. Be to, per ilga tyla iš

prezidento lyderio šalies gyventojams svarbia tema sukelia nepasitenkinimą. Krizinėse situacijose visuomenė ypatingai tikisi aktyvaus lyderių dalyvavimo viešame gyvenime. Siekdamas padrąsinti gyventojus skiepytis, norėdamas išreikšti pasitikėjimą mokslu bei pasipriešinimą sąmokslo teorijų priešininkams, G. Nausėda transliavo, kaip gavo skiepą. Savo kalbose prezidentas dažnai pabrėždavo ir atstumo laikymosi būtinybę bei buvimą namuose artimiausiame šeimos rate. Tačiau 2020 m. gruodį G. Nausėdos dukra iš Vokietijos grįžo į Lietuvą. Lyderio kalbos ir veiksmų neatitikimas – tai ar vienas netinkamas veiksmas, trukdantis konstruojant lyderystę. Kitaip tariant, lyderio kalba ir atliekami veiksmai neturi vienas kitam prieštarauti. Norėta bendrystės būtinybę ir susitelkimą per pandemiją. G. Nausėda transliavo, kad prisijungė prie savanoriškos veiklos, siekiant padėti nukentėjusiems nuo koronaviruso, išreiškė palaikymą Italijai, kur koronaviruso aukų skaičius tuomet buvo didžiausias Europoje. Žvelgiant į Lietuvos vidaus politikos klausimus, teigta, kad valstybinės šventės, kuriose įprastai itin gausiai naudojami įvairūs informavimo būdai ir formos, yra tinkamas būdas G. Nausėdai steigti lyderystę. Tą daryti ir apskritai plėsti įtaką, formuoti pozityvią nuomonę apie save bandoma ir rodant dėmesį, susitinkant, bendraujant su šalies gyventojais, įvairių sričių ekspertais ir specialistais. G. Nausėda tą darė. Iš vaizdo įrašų galime matyti, kad gyventojai su prezidentu bendrauja draugiškai. Be to, pastebėta, kad prezidentas siekė kurti ryšį ir su vaikais, pavyzdžiui, kvietė juos į prezidentūra, minėjo savo kalbose. Tiesa, G. Nausėdos Velykų proga sakytoje sveikinimo kalboje minėtas „berniukas“ nebuvo pavyzdinės politinės komunikacijos atvejis. Apie užsienio politiką prezidentas komunikavo nemažai, tačiau pirmasis vaizdo įrašas šia tema prezidento „Facebook“ paskyroje pasirodė praėjus daugiau nei metams po prezidento rinkimų. Šioje vietoje galima pastebėti, kad apskritai pirmas vaizdo įrašas (sveikinimas su Kūno kultūros ir sporto diena) prezidento socialinio tinklo paskyroje pasirodė praėjus 5 mėn. po rinkimų. Lyderystę konstruojant politinės komunikacijos procese tokia ilga tylos pertrauka vertinama neigiamai, kadangi iš prezidento tikimasi aktyvumo, kurio, šiuo atveju, reikėjo laukti net kelis mėnesius. Be to, pirmame vaizdo įrašė pasirinkta tema mažai ką turi bendro su užsienio politika – pagrindinė tema, kuria bene daugiausiai turėtų komunikuoti valstybės vadovas. G. Nausėda iš teigiamos pusės komunikavo apie EVT, NATO, ES. Kūrė diplomatinius ryšius su Latvijos, Lenkijos, Ukrainos, opozicinės Baltarusijos, Moldovos, Sakartvelo, Ispanijos vadovais ir lyderiais. Per santykį su aukšto rango vadovais ir lyderiais G. Nausėda taip pat konstravo lyderystę. Lietuvos prezidentas griežtą kritišką poziciją išreiškė Kremliaus valdomai Rusijai ir neligitimus Baltarusijos vadovo A. Lukašenkos režimui. Jei 2020 m. prezidento politinėje komunikacijoje dominavo COVID-19 tema, tai 2021 m. Baltarusijos įvairiais aspektais: apie jau minėtą kritiką A. Lukašenkos režimui ir palaikymą opozicinei Baltarusijai, migrantų iš Baltarusijos krizę, sienos statybas, Astravo AE.

Prezidentas „Facebook“ paskyroje gausiai, įvairiomis progoms, pavyzdžiui, Kalėdų ar Naujųjų metų, dalijosi sveikinimais. Kartais juos siūsdavo vienas, tačiau neretai – kartu su žmona D.

Nausėdiene. Kalbose, skirtose Lietuvos gyventojams, linkėta vienybės, bendrystės, susitelkimo. Lyderio kalboje aiški ir tvirta nuomonė yra būtinybė. Jo autoritetą silpnina ne tik reta komunikacija, bet ir dviprasmybės, kurių rasta 2021 m. gegužės 15 d. publikuotame sveikinime su tarptautine šeimos diena. Minėtame sveikinime G. Nausėda pirmą kartą kalba apie tos pačios lyties asmenų bendro gyvenimo klausimus, tačiau aiškios pozicijos atvirai nedeklaravo – laviravo tarp skirtingų nuomonių ir bandė likti nešališkas abiejų pusių atžvilgiu.

Galiausiai, atliekant analizę pastebėta, kad prezidentas siekia save visuomenės akyse pozicionuoti tik iš teigiamos pusės ir komunikuoti tik norimomis temomis. Galimai siekiant išvengti nepatogių klausimų iš žurnalistų, publikuotas tik vienas interviu su užsienio („CNN International“) žurnalistu R. Questu. Nerasta nė vieno interviu su žurnalistu iš Lietuvos, ne itin draugiškas ryšys su žurnalistais atsiskleidė 2021 m. liepą vykusioje prezidento metinėje spaudos konferencijoje.

Apibendrinant analizuotos G. Nausėdos politinės komunikacijos dažnumą ir temas galime teigti, kad prezidentas nebuvo itin aktyvus, komunikuodavo temomis, kurios ne visada tinkamai atliepdavo į visuomenei svarbias to meto aktualijas. Tarkime, ilgai vengta pasisakyti apie užklupusią pandemiją, ignoruoti klausimai apie LGBT+ žmonių teises, partnerystės įstatymo projektą, stengtasi laviruoti tarp dviejų nuomonių Stambulo konvencijos atžvilgiu, bandymas likti neutraliu „Didžiojo šeimų gynimo maršo“ klausimu, nekomunikavimas apie Lietuvos ir Kinijos bei Taivano santykius. Vengta pasisakymų apie iš prezidento G. Nausėdos komandos pasitraukusius narius: V. Žuką, S. Šulcę, A. Zabarauską, I. Saudargaitę, V. Petrylaitę, V. Česnulevičiūtę, A. Budrytę, A. Bubnelį, I. Elenbergienę, L. Galinį, Š. Radvilavičių, A. Radšenko. Taip pat neužsiminta apie skandalus. Pavyzdžiui, apie prezidentūros ir valdančiųjų konfliktą dėl atstovavimo EVT ar kai į prezidentūrą neįleisti žurnalistai R. Valatka, V. Bruveris ir R. Miliutė arba komunikacines klaidas – per pandemiją iš Vokietijos grįžusią dukrą. Šypsni kėlė G. Nausėdos istorijos apie sutiktus smalsius berniukus – vieną, klaususį apie pandemiją, kitą – apie prezidento ūgį. Tokie G. Nausėdos pasirodymai ir pasisakymai sulaukdavo įvairių visuomenės reakcijų, tačiau prezidentas neretai į jas visai nereaguodavo ir „Facebook“, paskyroje publikuodavo vaizdo įrašus sau palankioms ir saugiomis temomis.

Analizuojant pasirinktus vaizdo įrašus klausimų nekėlė tai, jog jie sudaryti iš daugybės modalumų. Kitaip sakant, informacijai perduoti visada buvo naudojami trijų modalumų grupių elementai (vaizdo, gestų ir erdvės). Vaizdo įrašų trukmė laviravo nuo keliasdešimt sekundžių iki kelių valandų. Dėmesys atkreiptas į G. Nausėdos pirmuosius ir antruosius kadencijos metus skirtus apžvelgti vaizdo įrašus, kurių trukmė – atitinkamai maždaug 4 min. ir 1,5 min. – vertinama kaip gerokai per trumpa siekiant visuomenę supažindinti su per metus nuveiktais darbais. Dažniausiai vaizdo įrašuose verbaline lietuvių kalba (garsu) informaciją perduodavo G. Nausėda, tačiau kartais fone grodavo tik muzika. Kartais prezidentas kalbėdavo anglų, vokiečių, rusų, lenkų kalba. Neretai

vaizdo įrašuose buvo rodami užrašyti žodžiai – titrai (dažniausiai sveikinimuose ar prezidento kreipimuose į tautą) arba gestų vertėjai (ypač spaudos konferencijose). Kartą gestų kalba komunikavo G. Nausėda. Modalumų variacijų būta įvairių atsižvelgiant į vaidinimui atlikti pasirinktą aplinką. Galime apibendrinti, kad atliekant tyrimą rasti visų 5 modalumų grupės elementų.

Šalies prezidentas – vienas svarbiausių valstybės vaidmenų. O tam, kad visuomenė jį atliekantį asmenį vertintų teigiamai, jis turi veikti pagal iš anksto nustatytas taisykles, atitikti vyraujančius standartus ir keliamus lūkesčius. Dėl to prezidento vaidmeniui atlikti fasadas jau yra suformuotas, atlikėjui reikia tik jį pasirinkti ir viešai atlikti iš anksto pasiruoštą vaidinimą. Tai G. Nausėda darė. Tyrimo eigoje abejonių nekėlė, kad atliekant prezidento vaidmenį G. Nausėda išryškino būtent to vaidmens savybes. Atliekant analizę išryškėjo skirtingi, tačiau vis pasikartojantys G. Nausėdos atliekamo prezidento vaidinimo regionai su skirtingomis dekoracijomis, komanda, simboliais, simboliniais gestais (artefaktų nerasta). 2 lentelėje pateiktos standartinės prezidento viešo pasirodymo skirtingose regionuose aplinkybės pabrėžiant ryškiausius bruožus. Dažniausia vieta, kur G. Nausėda atliko prezidento vaidmenį, prezidentūra. Joje (kaip ir kitose regionuose) daugiausiai kartų matytos dekoracijos, kaip ir valstybės simboliai, Lietuvos ir prezidentūros vėliavos. Atliekdamas prezidento vaidmenį prezidentūroje G. Nausėda įprastai dėvėjo kostiumą, jo atlake – įsegtas Lietuvos valstybės herbe esantis Vytis, jis rišėjo kaklaraištį, buvo pasitempęs, neretai kalbėdamas siūbuodavo, dažniausiai neutraliu balso tonu kalbėjo iš anksto parašytą kalbą pabrėždamas tam tikrus žodžius. Dažniausia vaidinimą G. Nausėda atlikdavo vienas, tačiau kartais tą darė su žmona D. Nausėdiene. Pavyzdžiui, kartu Lietuvos gyventojams linkėjo ramaus kūčių vakaro ar sveikino su naujais metais. Analizuojant vaizdo įrašus užfiksuoti simboliniai gestai. Pavyzdžiui, prezidentūroje atliktas G. Nausėdos simbolinis gestas – demonstruotas futbolo kamuolio su vaikais spardymas, siekiant pabrėžti gerą fizinę būklę. Darbo kambario regione – oficialumas ir valstybinė atributika išlieka. G. Nausėda iš ten kreipėsi į Lietuvos gyventojus. Renginių, švenčių, komandiruočių regiono dekoracijų matyta daug ir įvairių, priklausant nuo įvykio. Geros nuotaikos prezidentas vaidinimą atlikdavo su kitais politikais ar gyventojais, spausdavo jiems rankas, modavo, apkabindavo. Demonstruotas familiarus ryšys. Spaudos konferencijose G. Nausėda įprastai stovėdavo rankas įrėmęs į tribūną, rimta veido mina ir balso tonu iškomunikuodavo pasiruoštą kalbą. Nagrinėjant G. Nausėdos bendravimą su žiniasklaida, pastebėta, jog prezidentas ilgiau galvodavo, ką atsakyti, jo akys lakstydavo į šonus, o laikysena – kreiva. Su žmona atlikdamas prezidento vaidmenį namuose G. Nausėda elgėsi mažiau formaliai, jo kalboje taip pat fiksuota familiarių pasisakymų.

Regionas	Dekoracijos	Asmeninio fasado dekoracijos	Komanda	Simboliai	Simboliniai veiksmai
<i>Prezidentūra</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Prezidentūros pastato vidus ir/ar išorė; • Lietuvos vėliava; • Prezidento vėliava; • Vilniaus senamiesčio vaizdai pro langą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tamsus kostiumas, atlope – Vytis; • Kūnas įtemptas, bet siūbuojantis; • Veido mimika rimta; • Balso tembras neutralus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidina vienas; • Vaidina su žmona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos ir prezidentūros vėliavos; • Prezidentūros herbas; • Vytis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pergalingai į viršų iškeltas kumštis; • Futbolo kamuolio spardymas.
<i>Darbo kambarys</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Darbo stalas; • Kanceliarijos reikmenys; • Lietuvos ir prezidento vėliavos; • Nuotraukų rėmeliai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tamsus kostiumas, atlope – Vytis ar šviesūs marškiniai; • Pasitempęs sėdi rankas sudėjęs vieną ant kitos, gestikuliuoja; • Neutraliai kalbėdamas akcentuoja kai kuriuos žodžius, nusišypso. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidina vienas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos ir prezidentūros vėliavos; • Vytis. 	-
<i>Renginiai, šventės, komandiruotės</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuviška ir kitų šalių, organizacijų, įstaigų atributika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tamsus kostiumas, atlope – Vytis; • Kūnas atpalaiduotas; • Veide – šypsena. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidina su politikais, gyventojais; • Vaidina su žmona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos vėliava; • Vytis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rankų spaudimas politikams ir/ar gyventojams; • Apsikabinimas; • Mojavimas.
<i>Spaudos konferencijos</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuviška ir kitų šalių, organizacijų, įstaigų atributika; • Tribūna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tamsus kostiumas, atlope – Vytis; • Tiesi laikysena, rankos įremtos į tribūną; • Rimta veido mimika ir balsas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidina vienas; • Vaidina su kitais politikais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos vėliava; • Prezidentūros vėliava ir/ar herbas; • Vytis. 	-
<i>Bendravimas su žiniasklaida, laidų vedėjais</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuviška ir kitų šalių, organizacijų, įstaigų atributika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tamsus kostiumas, atlope – Vytis; • Kreiva sėdėseną, galvos kraipymas, akių vartymas, nevalingi lūpų judesiai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidina su žurnalistu; • Vaidina su laidos vedėju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuvos vėliava; • Vytis. 	-
<i>Namai</i>	<ul style="list-style-type: none"> • G. Nausėdos namų kiemas: tvora, augalai, stalas, kėdės. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mėlyni marškiniai ir kostiuminės kelnės; • Atsipalaidavęs kūnas; • Mažiau formali kalba. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidina su žmona. 	-	-

2 lentelė. Standartinės G. Nausėdos viešo pasirodymo skirtingose regionuose aplinkybės.

Remiantis J. Charteris-Black lyderystės komunikacijos modeliu, galime teigti, kad pirmiausia prezidentas savo lyderystę pradeda konstruoti užkulisių regione. Kitaip tariant, kai auditorija nemato, paruošiamos fasado ir asmeninio fasado dekoracijos. Aplinka, kurioje bus filmuojamas vaizdo įrašas,

apstatoma atitinkamomis dekoracijomis, o G. Nausėda pasirūpina tinkamomis asmeninio fasado dekoracijomis: apranga, ruošiasi ir praktikuoja reikiamą kūno kalbą, veido mimikas, balso toną. Kitas žingsnis – naudojat verbalinius ir neverbalinius komunikacijos išteklius perduodama informacija. Verbaline kalba – žodžiais – G. Nausėda siunčia žinią apie tai, kokios temos jam rūpi: dalinasi kvietimais, raginimais, vertinimais, komentarais, sveikinimais. Neverbaline kalba – dažniausiai sutinkamais simboliiais, pavyzdžiui, į švarko atlapą įsegtu Vyčiu ar už nugaros matoma Lietuvos vėliava, siunčia žinią, kad palaiko lietuviybės idėją, tautiškumą, patriotiškumą. Lyderystės pasirodymas transliuojamas per mediją, šiuo atveju per „Facebook“, į kurį, tartum į sceną, žiūri ir vertina auditorija (rinkėjai ir/ar sekėjai). Atliekant tyrimą pastebėta, kad kartais užkulisių regionas buvo paverstas fasadu. Pavyzdžiui, darbo kabinete – aplinkoje, kurioje įprastai G. Nausėda ruošiasi atlikti prezidento vaidmenį – jis buvo atliekamas viešai. Kaip jau užsiminta, kartais atlikti vaidinimą G. Nausėdai padėjo žmona D. Nausėdienė, kurią galime vadinti jo komanda.

Taigi nors prezidentas G. Nausėda atlikdamas valstybės vadovo vaidmenį naudojo tinkamas aplinkos ir asmeninio fasado dekoracijas, jo silpnąją pusę galėtume įvardyti retą komunikaciją, ne visada tinkamai pasirinktas komunikacijos temas, kurios ne visuomet atliepė tuo metu visuomenei aktualias temas ir klausimus. G. Nausėdos konstruojamą lyderystę galime apibrėžti kaip pasyvią ir ignoruojančią valstybės klausimus, kurie prezidentui neimponuoja.

IŠVADOS

Šiame magistriniame darbe siekta apibrėžti Lietuvos prezidento G. Nausėdos politinės komunikacijos procese konstruojamą lyderystę. Tikslui įgyvendinti per multimodalinės diskurso analizės priegią tirti vaizdo įrašai, publikuoti oficialioje prezidento socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje.

Darbe teigiama, kad lyderystė atsiranda iš socialinės sąveikos ir visada yra paskirstoma tarp kelių veikėjų. Be politinės komunikacijos ir viešo pasirodymo – lyderystės įsteigti neįmanoma, todėl atliekant tyrimą ir siekiant sužinoti, kokią lyderystę konstruoja prezidentas G. Nausėda, dėmesys skirtas minėtiems lyderystės komponentams.

Atlikus tyrimą išsiaiškinta, kad G. Nausėdos politinė komunikacija apėmė verbalinę (sakytinę/žodinę) kalbą ir neverbalinę kalbą, t.y. kūno kalbą, veido mimikas, balso toną, aprangą, naudotus simbolius, simbolinius veiksmus. Prezidentai įprastai įvardija valstybei svarbiausias problemas, apibrėžia pozicijas, perteikia vertybes, bet ir tuo pačiu siunčia žinią apie save – savo išskirtinumą. G. Nausėda komunikavo užsienio politikos ir vidaus politikos klausimais, didelį dėmesį skyrė koronaviruso pandemijai, pasidalino nemažai sveikinimų įvairiomis progomis. Pastebėta, kad G. Nausėda socialiniame tinkle save pozicionavo tik iš teigiamos pusės ir dalinosi sau palankia informacija. G. Nausėda komunikavo ne visomis tuo metu visuomenei aktualiomis temomis. Kartais jas visai ignoravo, o kartais pasisakydavo dviprasmiškai. Politinė komunikacija įprastai siekiama paveikti, įtikinti rinkėjus, o ne palikti vietos interpretacijoms. Sėkmingi lyderiai savo kalboje išsako aiškias pozicijas ir vengia dviprasmybių. Visuomenė tikisi valstybės vadovo pasisakymų ir įsitraukimo į viešas diskusijas, jei šis to nedaro, yra kritikuojamas. Be to, svarbus ir komunikavimo laikas. G. Nausėda „Facebook“ paskyroje nebuvo ypatingai aktyvus. Apskritai pirmasis vaizdo įrašas publikuotas praėjus keliems mėnesiams po rinkimų. Pirmasis kreipimasis į gyventojus COVID-19 tema taip pat pavėluotas – praėjus dviem savaitėms nuo pirmo fiksuoto ligos atvejo Lietuvoje. Netinkamai parinktos temos ir pavėluota reakcija prezidentui lyderiui trukdo įsteigti lyderystę ir realizuoti legitimaus autoriteto siekį.

Be prezidento viešos komunikacijos, svarbus minėtas viešas pasirodymas. Šiame darbe jis suprastas per E. Goffmano dramaturgijos teorijos prizmę. Teigiama, kad eidamas prezidento pareigas G. Nausėda fasado regione atlieka vaidinimą, kurį supa atitinkamos dekoracijos ir jis nuolatos stebimas auditorijos (žiūrovų). Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad dažniausiai prezidento vaidmenį pasitempęs ir rimta veido mina G. Nausėda atlikdavo prezidentūroje, vilkintis juodą kostiumą, kurio atlake įsegtas Vytis, o už nugaros – Lietuvos ir/ar prezidentūros vėliavos. Kartais vaidinimą atlikti padėdavo jo žmona D. Nausėdienė. Kitaip tariant, buvo jo komanda atliekant vaidinimą, kuri padėjo G. Nausėdai bandant realizuoti įsitvirtinimą prezidento poste.

Atliekant tyrimą pastebėta, kad visuose vaizdo įrašuose naudoti visų penkių modalumų grupių elementai, tačiau dažniausiai užfiksuoti trijų grupių: vaizdo, garso ir erdvės.

Remiantis J. Charteris-Black lyderystės komunikacijos modeliu darbe aiškina, kad G. Nausėda prezidento vaidmenį (konstruoti savo lyderystę) pradėdavo kurti užkulisių regione, kur paruošiamos atitinkamos fasado ir asmeninio fasado dekoracijos. Vėliau, naudojant verbalinę ir neverbalinę komunikaciją per „Facebook“ ištransliuojamas vaidinimas nuolatos jį stebinčiai ir vertinančiai auditorijai.

Taigi nors G. Nausėda konstruodamas savo lyderystę naudojo tinkamas aplinkos ir asmeninio fasado dekoracijas, tik to bandant įsitvirtinti prezidento poste bei realizuoti legitimaus autoriteto siekį neužtenka. G. Nausėdos politinė komunikacija buvo reta, joje ne visada atsispindėjo einamojo laikotarpio šalies gyventojams svarbios ir aktualios temos, būta dviprasmybių. Prezidento G. Nausėdos lyderystė apibūdinta kaip pasyvi ir ignoruojanti valstybės klausimus, kurie prezidentui neimponuoja.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Alba, Davey, Ella Koeze ir Jacob Silver. „What happened when Trump was banned on social media“, *The New York Times*, publikuota 2021 m. birželio 7 d., <https://www.nytimes.com/interactive/2021/06/07/technology/trump-social-media-ban.html>.
2. Alvehus, Johan. „Emergent, distributed, and orchestrated: Understanding leadership through frame analysis“ *Leadership*, 15, No. 5, (2019): 535-554.
3. Biehl-Missal, Brigitte. „Hero takes a fall: A lesson from theatre for leadership“, *Leadership*, 6, No. 3, (2010): 279-294.
4. Bielinis, Lauras. „Lingvistiniai politinės komunikacijos supratimo aspektai“ *Respectus Philologicus*, No. 2, (2002): 49-59.
5. Bielinis, Lauras. *Prezidentė. Antra knyga*. Kaunas: Knygius, 2013.
6. Bielinis, Lauras. *Prezidentė*. Kaunas: Knygius, 2011.
7. Blekaitis, Lukas. „Nausėda baigia darbą SEB banke“, DELFI, paskelbta 2018 m. rugsėjo 7 d., <https://www.delfi.lt/verslas/verslas/nauseda-baigia-darba-seb-banke.d?id=79001765>.
8. Charteris-Black, Jonathan. *The Communication of Leadership. The Design of Leadership Style*. London: Routledge, 2007.
9. Cohen, E. Jeffrey. *Presidential Leadership in Public Opinion*. New York: Cambridge University Press, 2015.
10. Cohen, Jeffrey E. „Presidential Rhetoric and the Public Agenda“, *American Journal of Political Science*, 39, No. 1 (1995): 87-107.
11. Ebli, Gunn ir Linda Therese Rosenberg. „Trust in the age of social media: populist politicians seem more authentic“, *Social Media + Society*, 4.1, (2018): 1-11.
12. Edelman, Murray Jacob. *Politinio spektaklio konstravimas*. Vilnius: Eugrimas, 2002.
13. Eglie, Robert. *Studying Political Leadership. Foundations and contending accounts*. New York: Palgrave Macmillan, 2015.
14. Fillmore, Ann. „Multi-modal communication: writing in five modes“, *Pressbooks*, publikuota 2020 m. birželio 16 d., <https://openenglishatslcc.pressbooks.com/chapter/multi-modal-communication-writing-in-five-modes/>.
15. Fiske, John. *Įvadas į komunikaciją*. Baltos lankos, 1998.
16. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „🇧🇪🇷🇺“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. kovo 20 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=817955518931794>.
17. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „🇷🇺🇮🇹🇪🇺“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 12 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=960286041413387>.

18. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Akimirkos iš šiandienos.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. vasario 16 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=183076223013172>.
19. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Ar vienas žmogus gali pakeisti Europos ateitį?“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 9 d., https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DEAKpldWHlxs&h=AT2gxHVzT_XBRkHU8yQBY5rKNvG00158TC4joR5M8uEmGcEq9_84TpL5hypCn4N6pyZT5uuuBtZBCT1a9PsubYxGCY7tJYIvSTprj5tW_als1pAc6ww1zNTY_B439JDVa1E9xm_Ww&s=1.
20. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Būkime stiprūs kartu!“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. balandžio 10 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=538334773490344>.
21. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Jaukių ir ramių šv. Kūčių!“ Facebook vaizdo įrašas, 2019 m. gruodžio 24d., <https://www.facebook.com/watch/?v=555943914961499>.
22. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuvos ir Lenkijos Prezidentų spaudos konferencija“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 11 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/562231945146519>.
23. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuvos lyderystė sprendžiant situaciją Baltarusijoje sulaukia didžiųjų pasaulio žiniasklaidos kanalų“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. spalio 1 d., https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DrBpdM-nD4tA%26fbclid%3DIwAR3SD2ccoIX032FQSeCxxvUTwSU_Y9qzbhb4NZBZ8y1OHi1Lqv6I4qRXs60&h=AT2Hn2jRqs_BIN_C2ZGyFKiqJYSnVFvTJVagKArNk2ZpCM_BRuOAPUJDaLzL7YiLDNeLXMCeFq1S6wmFCtw8_AZb2fl0v9z8NQmIlcGzuAhFbdSvMMhZV9qy6V7bZm0HSvNDTeK6Ww&s=1.
24. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Nacionalinis judumo iššūkis“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. rugsėjo 16 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=229532322479796>.
25. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Prezidentūra prisijungė prie pilietinės iniciatyvos „Stiprūs kartu.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. kovo 31 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=507416556601829>.
26. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Sveikinimas Naujųjų metų proga!“ Facebook vaizdo įrašas, 2019 m. gruodžio 31 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1003384090037329>.
27. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Sveikinu su Europos diena!“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 9 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=627151631575458>.
28. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „–“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 11 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/804559857098875>.

29. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „🇷🇺🇺🇦🇵🇸“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 4 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=193352425953616>.
30. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Ačiū visiems medicinos darbuotojams, kurie balandžio 27 - ają mini savo profesinę dieną!“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. balandžio 26 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=250374439417304>.
31. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Akimirkos iš Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių sąskrydžio „Su“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. rugpjūčio 8 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=515782979532267>.
32. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Aš palaikau kurčio žmogaus teises.“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. rugsėjo 21 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=2326159954188200>.
33. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Briuselyje tęsiame derybas dėl ES daugiametės finansinės perspektyvos.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. liepos 21 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=980383129081779>.
34. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Dabar kaip niekad svarbu suprasti, kad pirmiausia mes esame žmonės“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. kovo 31 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=156056945653965>.
35. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Darbas ir dialogas“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. balandžio 30 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=2839909612924508>.
36. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Darbo diena Telšių regione.“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. balandžio 23 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=188871036401937>.
37. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Esame kartu su Baltarusija“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. kovo 25d., <https://www.facebook.com/watch/?v=250893580046600>.
38. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Kartu su 27 Europos Sąjungos šalių vadovais sveikinu su Europos diena.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. gegužės 9 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1630272650444218>.
39. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Kartu su Diana įžiebėme Prezidento rūmų papuošimus.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. lapkričio 27 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1271108069926627>.
40. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Kartu su vaikais įžiebėme Kalėdų eglę Prezidento rūmų Baltojoje salėje.“ Facebook vaizdo įrašas, 2019 m. lapkričio 29 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/562558527878225/>.
41. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Kelios akimirkos iš metinio pranešimo“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 8 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=484491266192358>.

42. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Komentarai po Valstybės gynimo tarybos posėdžio.“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 12 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/345137363771239>.
43. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Komentarai žiniasklaidai po Prezidento susitikimo su parlamentinių partijų lyderiais ir“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 29 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/996135771217726>.
44. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Komentarai žiniasklaidai po Prezidento susitikimo su krašto apsaugos ministru ir“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. rugpjūčio 3 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/519824619295738>.
45. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Kreipimasis į Lietuvos žmones dėl COVID-19“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. kovo 15 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=158794038534130>.
46. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Kviečiu – pasiskiepykite!“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. balandžio 8 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=897227867502867>.
47. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Kviečiu aktyviai balsuoti Seimo rinkimuose.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. spalio 8 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=379936986518680>.
48. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuva yra pasirengusi kartu su kitomis ES valstybėmis narėmis siekti“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. spalio 15 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1228955957503177>.
49. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuvos ir Lenkijos Prezidentų kalbos Lenkijos Parlamente Gegužės 3-iosios Konstitucijos“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 3 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/298592098493637>.
50. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuvos ir Lenkijos santykiai dabar ypač geri, tad lenkus ir lenkes“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. rugsėjo 17 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=708036946778639>.
51. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuvos Prezidento Gitano Nausėdos ir Ukrainos Prezidento Volodymyro Zelenskio spaudos konferencija“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 7 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/1150562182078960>.
52. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuvos sportininkų palydėtuvės į Tokijo paralimpines žaidynes“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. rugpjūčio 13 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/545532276597905/>.
53. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Lietuvos, Estijos, Latvijos, Lenkijos ir Ukrainos Prezidentų diskusija Gegužės 3-iosios“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 3 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/313757880268646>.

54. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „LT-NATO gimtadienis“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. kovo 29 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1304235389956663>.
55. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Mamos širdis“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. balandžio 29 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=471348913938094>.
56. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Metinis pranešimas Seime“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 8 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/941475100023347/>.
57. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Mielieji, Šiandien prašau Jūsų visų pagalbos Lietuvai.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. gruodžio 22 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=954234151770700>.
58. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Mielos Mamos, sveikiname Jus visas su pačia gražiausia švente.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. gegužės 3 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=231218608104959>.
59. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Miuncheno saugumo konferencijoje susitikau su Kanados Ministru Pirmininku Justinu Trudeau.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. vasario 14 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=182180469707630>.
60. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Nepalaužiama tauta“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 14 d., https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3DnH5T8onMZ8Q&h=AT2cx7ZN7iHk8kvRt6K6xS-Z4ZacdTFh8aJX4UTCinEWKAvNPamxSjfwu-5S7PSO_7ACgQIELVJ5QT-BEpoY11aj8BYVQxQEsNsLVEK9fg5UheEV3jRmYE2U3JiOmoWJrrFbTOFDgg&s=1.
61. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Nepamiršk – žmonės, turintys negalią, yra šalia Tavęs“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. balandžio 13 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=383244136008740>.
62. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medalių įteikimo ceremonija tėvams ir globėjams“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 4 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/126027259538135>.
63. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Penktadienį Europos Vadovų Taryboje daugiausia dėmesio skyrėme kovai su COVID-19“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. spalio 2 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=625210568151369>.
64. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Pirmieji kadencijos metai!“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. liepos 12 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=2383987291899147>.
65. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Po skiepo“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. kovo 20 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=2605986229526108>.

66. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Prezidento Gitano Nausėdos ir Moldovos Prezidentės Maios Sandu pareiškimai žiniasklaidai“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 14 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/2912830595652678>.
67. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Prezidento Gitano Nausėdos ir Sakartvelo Prezidentės Salomės Zurabišvili komentarai žiniasklaidai.“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 11 d., https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fyoutu.be%2FuUNLLWNC4J4&h=AT06hfUY3aZuuMe9j73gBNWlzpPX5JpnIVU_U6wJF51r3TjYi5v-tR_r_tYjkdsW4Hlzpvkz7rgVDZ7zOFhbrDzdQKVSn1WllHydb6jZ86XuYMd2DqaMgpbva_iBr0yn9qD3Znh5Ejg&s=1.
68. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Prezidento Gitano Nausėdos ir Ispanijos Ministro Pirmininko Pedro Sánchezo komentarai “ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 8 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=6392612637415846>.
69. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Prezidento Gitano Nausėdos ir EVT pirmininko Charles'io Michelio spaudos konferencija “ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 5 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/615564746088358>.
70. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Prezidento Gitano Nausėdos, Europos Komisijos Pirmininkės Ursulos von der Leyen“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 2 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/495799228381239>.
71. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Prezidento metinė spaudos konferencija“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 14 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/2935844070066222>.
72. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Raginu visus Lietuvos žmones skiepytis!“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 28 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=3036447310012621>.
73. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Ramaus šv. Kūčių vakaro.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. gruodžio 24 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=389070632518386>.
74. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Ruoškimės dabar“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 21 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=172649394876224>.
75. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Skiepas“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. kovo 22 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/244330854068389>.
76. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Spaudos konferencija su naikintuvais“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 8 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=2464404410360091>.

77. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Su Kūno kultūros ir sporto diena!“ Facebook vaizdo įrašas, 2019 m. spalio 5 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=778381939257289>.
78. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Su Motinos diena!“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 2 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1121186078358202>.
79. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Sveikiname su šventomis Velykomis!“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. balandžio 12 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=215688379756903>.
80. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Sveikiname visus su šventomis Velykomis!“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. balandžio 4 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1080728449075773>.
81. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Sveikinimas Naujųjų metų proga!“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. gruodžio 31 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=257664435783368>.
82. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Sveikinu visas Lietuvos šeimas su Tarptautine šeimos diena!“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. gegužės 15 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=1366345770401474>.
83. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Šalies vadovų sveikinimai Regionų forumui“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. rugsėjo 7 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/3123095547918613>.
84. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Šią savaitę pasirašiau įstatymą dėl lygiaverčio starto galimybių ankstyvajame ugdyme.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. lapkričio 21 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=584829195629439>.
85. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Šiandien apžvelgiu savo pirmąsias šimtą dienų einant Prezidento pareigas ir“ Facebook vaizdo įrašas, 2019 m. spalio 15 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=450906415519148>.
86. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Šiandien dalyvauju pirmajame po pandemijos fiziniame Europos Vadovų Tarybos susitikime Briuselyje.“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. liepos 17 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=202123994536814>.
87. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Šiandien Jungtinėse Tautose apie hibridines grėsmes, globalios vakcinacijos poreikį, klimato“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. rugsėjo 21 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=403419747853224>.
88. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Šiandien mane pasiekė netikėta, tačiau labai maloni Prezidento Volodymyro Zelenskio“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. gegužės 21 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=170842704367525>.

89. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Šiandien visi Mokytojams sakome tai, ką turėtume kartoti kas dieną, – ačiū!“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. spalio 5 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=642842773088355>.
90. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Tarptautinė vaikų gynimo diena Prezidentūroje su labdaros ir paramos fondo“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 1 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=764174984272316>.
91. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Užuojauta pirmosios COVID-19 aukos Lietuvoje artimiesiems ir kreipimasis į Tautą“ Facebook vaizdo įrašas, 2020 m. kovo 21 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=206799867282363>.
92. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Valstybės dieną švęskime kartu“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 6 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/953222462165194>.
93. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Vieneri metai per porą mirksnių“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 14 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=378595507116967>.
94. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Visų mūsų reikalas“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. liepos 19 d., <https://www.facebook.com/watch/?v=511768150045318>.
95. Gitanas Nausėda (@nausedagitanas), „Žalios Lietuvos“ deklaracijos paskelbimo ceremonija.“ Facebook vaizdo įrašas, 2021 m. birželio 5 d., <https://www.facebook.com/nausedagitanas/videos/489462428813293>.
96. Goethals, George R. „Presidential leadership“, *Annual Review of Psychology*, 56, No.1, (2005): 545-570.
97. Goffman, Erving. *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime*. Vilnius: Vaga, 2000.
98. Gurevitch, Michael, Stephen Coleman ir Jay G Blumler. „Political Communication - Old and New Media Relationships“, *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 625(1), (2009), 164-181.
99. Helms, Ludger. *Comparative Political Leadership*. London: Palgrave MacMillan, 2012.
100. Janeliūnas, Tomas. D. *Grybauskaitės doktrina: Lietuvos užsienio politikos kaita 2009-2019 m.* Vilnius: Eugrimas, 2019.
101. Jastramskis, Mažvydas. *Mums reikia vado?: prezidento institucija nuo Landsbergio iki Nausėdos*. Vilnius: Baltos Lankos, 2021.
102. Kreiss, Daniel, Regina G. Lawrence ir Shannon C McGregor. „In Their Own Words: Political Practitioner Accounts of Candidates, Audiences, Affordances, Genres, and Timing in Strategic Social Media Use“, *Political Communication*, No. 35.1, (2018): 8-31.

103. Kress, Gunther ir Theo van Leeuwen. *Reading Images: the Grammar of Visual Design*. London: Routledge, 2020.
104. Kress, Gunther. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. New York: Routledge, 2010.
105. Lopata, Raimundas ir Audrius Matonis. *Prezidento suktukas*. Vilnius: Versus Aureus, 2004..
106. Matkevičienė, Renata. „Rizikos komunikacija Lietuvos prezidentų inauguracinėse kalbose“ *Informacijos mokslai*, 55, (2011): 71-81.
107. Nye Jr., Joseph S. „Transformational and transactional presidents“, *Leadership*, 10, No. 1, (2014): 118-124.
108. Nye Jr., Joseph S. *Presidential Leadership and the Creation of the American Era*. United Kingdom: Princeton University press, 2013.
109. Northouse, Peter G. *Leadership: Theory and Practice*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2019.
110. O'Connor, Karen, Bernadette Nye ir Laura van Assendelft. „Wives in the White House: The Political Influence of First Ladies“, *Presidential Studies Quarterly*, 26, No. 3, (1996): 835-853.
111. Park, Aušra. „Lithuania: President Nausėda, Covid-19, and Debates About Presidential Leadership“, presidential-power, paskelbta 2020 m. liepos 5 d., <https://presidential-power.net/?p=11225>.
112. Park, Aušra. „Starting from scratch: the role of leadership in the foreign policymaking of the Baltic States, 1991-1999“, *East European Quarterly*, 39, No. 2, (2005): 229.
113. Price, Terry L. ir J. Thomas Wren. *The values of presidential leadership*. New York: Palgrave Macmillan, 2007.
114. Puodžiūnas, Valdemaras. *Viešosios komunikacijos technologijos ir inovacijos*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2013.
115. Rutledge, Paul E. „Trump, COVID-19, and the War on Expertise. American review of public administration“, *American Review of Public Administration*, 50, No. 6-7, (2020): 505–511.
116. Shakespeare, William. *As You like It*. New York: Modern Library, 2010.
117. Skowronek, Stephen. *The Politics Presidents Make: Leadership from John Adams to George Bush*. Cambridge. London: The Belknap Press of Harvard Univ. Press, 1994.
118. Stead, Valerie, Carole Elliott ir Rita A. Gardiner. „Leadership legitimacy and the mobilization of capital(s): Disrupting politics and reproducing heteronormativity“, *Leadership*, 17, No. 6, (2021): 693-714.
119. Šuminas, Andrius. „Politinė komunikacija socialinių tinklų svetainėse“, *Informacijos mokslai*, 51, (2009): 24-36.

120. Tatolytė, Ingrida. *Praktinė retorika vertėjams žodžiu*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2014.
121. Thompson, John B. „The New Visibility“ *Theory, Culture & Society*, 22, No. 6, (2005): 31-51.
122. Tracevičiūtė, Roberta. „Prezidentiniai G.Nausėdos metai: kodėl treptelėjimas koja neišgąsdino valdančiųjų ir „berniuko klaida“, 15min, paskelbta 2020 m. gegužės 26 d., <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/prezidentiniai-g-nausedos-metai-kodel-treptelejimas-koja-neisgaldino-valdanciuju-ir-berniuko-klaida-56-1322804>.
123. Ulbinaitė, Daiva. *Nustokim krūpčiot: Prezidentė Dalia Grybauskaitė*, Vilnius: Tyto alba, 2019.
124. Vaičekauskienė, Giedrė. „Politinė Retorika Socialinėje Sąveikoje: I. Šimonytės „Facebooko“ Paskyros Analizė“ *Politologija*, 3, (2018): 96-138.
125. Vaičekauskienė, Giedrė. „Politinio lyderio retorika: nuo Senovinės Agoros iki elektroninės demokratijos“ *Informacijos mokslai*, 81, (2018): 146-164.
126. Wong, May. *Multimodal Communication A social semiotic approach to text and image in print and digital media*. Switzerland: Palgrave Pivot, 2019.

Summary

The construction of leadership in the process of political communication: the case study of Gitanas Nausėda

Leaders can emerge in various social groups, cultures or societies. They are essential for bringing people with the same beliefs together for a common purpose. There are no doubts that every country needs a man or woman who can successfully lead a country, in other words – needs a leader.

Presidents are very common research topic for scientist, but in political science, often through relationships with other institutions. In this master's thesis presidential leadership of Lithuanian president G. Nausėda studied through public performance and political communication. The main question is – what kind of leadership in the process of political communication is developing president G. Nausėda? The aim of the work is to define G. Nausėda's leadership.

Object – videos from Lithuanian president G. Nausėda social network “Facebook” account, published from 2019 May 26th until 2021 September 30th.

Tasks:

1. After defining the term of the presidential leader, name the components of leadership;
2. After indicating the relationship of the presidential leader with the public performance and naming its elements, define relationship between president and political communication, identify ways of communication;
3. Analyse videos posted on G. Nausėda's “Facebook” account using multimodal discourse analysis;
4. After the research, based on E. Goffman's theory of dramaturgy, indicate how G. Nausėda performs the role of the president;
5. Based on J. Charteris-Black leadership communication model, find out how G. Nausėda, who plays the role of president in the process of political communication, develops his leadership and describe it.

Speaking about the conclusions, foremost in the master's thesis defined that the president leader is the head of state, working with the audience, according to their values, is a unifying and mobilizing force of society, a legitimate authority whose opinion and languages affect the life of the state and its citizens. Secondly, find out that presidential leadership is inseparable from public performance and political communication. Elements of public performance are these: environmental decorations,

personal facade decorations, symbols, symbolic gestures, artefacts. It has been argued that political communication can be verbal or nonverbal and president leader uses both of it. Thirdly, the research found that elements of all five modality groups were used in all videos, but three groups were most commonly captured: video, audio, and space. Fourthly, after analysing 81 videos, it was summarized that G. Nausėda played the role of president with a strained and had a serious face, was performing in the presidency, wearing a black suit (Vytis was embedded in the flap of the suit) and the Lithuanian and / or presidential flag in the background. Sometimes his wife D. Nausėdienė helped to perform. So, she was his team member in president performing. Ultimately, in terms of E. Goffman's theory of dramaturgy, G. Nausėda began to create president role in the behind-the-scenes region, where appropriate decorations for the facade and personal facade are prepared. Later, using verbal and nonverbal communication through the media (“Facebook”), he broadcast his performance to the audience, who was constantly watching and evaluating it. Speaking about G. Nausėda’s leadership, to perform the president role is not enough, political communication was also very significant and wasn’t his strongest point. It was noticed that G. Nausėda was passive and rarely published videos and did not always respond to the most important problems of the time. As a result, the leadership developed by G. Nausėda is described as passive and ignoring issues that do not impose on the president.